

**Poyta kí Maji kí
Marki
ndàngi**

**Ta-je kí do Poyta kí Maji-ti kí
Marki ndàngi**

Njèndàngi mbete kin kí 'gə-é kì ri-é kí Ja Marki (Knj 12:12) lé, to kí dan njéndó né-je-ti lə Jeju kí doḡi gidi-é joo al, ngà to bá ɛ to madkullə† lə Piyər kí to kí káre dan de kí doḡi gidi-é joo-ti lé. Adì né-je n̄a kí Marki ndàngi mee mbete-ti kin sobi do Jeju lé, dow-je n̄a 'gir kí dow kí njèkɔr-é poy-é à to Piyər ya róti. Marki lé, kí n̄a rəmə, dow-je kí 'to jipi-je al bá ɛ ndàngi mbete kin kɔo kilə-né mbe Poyta kí Maji kadi-dé. Beba ɛ un ta-je kí mee Kunmindi-ti kí Low taá-taá titi kí Matiye ra-né kin bè al.

Marki toji Jeju ki Ngon lə Lubə rəm, bá ki Ngon lə dow rəm. Ɛ toji kí Jeju ree kɔo ra kullə kadi dow-je kí rangi rəm, kɔo kadi rɔ-é kadkare-ti kɔo kaji-dé-né rəm. Né kinlé, tò aa yéréré mee mbete-ti lə Marki 10:45 kí Jeju pa ta-ti panè: «Ngon lə dow ree kɔo kadi dow-je 'ra kullə d'adi-é al, ngà ɛ bá ree kɔo ra kullə kadi dow-je rəm, kɔo kadi rɔ-é gangi-né do dow-je n̄a rəm.»

Marki ɔr Poyta-je kí sobi do koji Jeju al, ngà ɛ un kuti-é dokaglo-ti kí Jeju to-né dow kí tòḡi

† : 1:0 1Pi 5:13

gángi, kaglo-é-ti kí J̄a kí njèra dow-je batem toji-é-né dow-je, bá tol ta-é k̄i koy-é kagdəsi-ti, k̄i tosi k̄i ɛ tosi ndəl ində lo t̄ɛɛ. K̄i lo k̄or-é-ti k̄i 1-10 lé, Marki toji né k̄i Jeju ra d̄onangi Galile-ti. K̄i lo k̄or-é-ti k̄i 11-16 lé, Marki toji né k̄i Jeju ra d̄onangi Jude-ti, k̄i bebo Jorijalem-ti. Ɛ to mbete k̄i ḡoji itə mbete Poyta-je k̄i so k̄i d̄o Jeju-ti, ə né k̄i d'osi kagi d̄o-ti lé, to né k̄i Jeju ra, ə k̄i n̄a lé, to nék̄oji-je.

Kullə lə jeju d̄onangi Galile-ti

Mbe kilə lə J̄a k̄i njèra dow-je batem

Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; J̄a 1:19-28

¹ Kəm rəbi k̄i Poyta k̄i Maji lə Jeju Kristi k̄i Ngon lə Lubə ulə-né gin-é ban:

² Ndok̄i Ejay k̄i njèpata k̄i ta Lubə-ti ndàngi panè:

«M̄a Lubə, m'ulə njèkilə mbe lə-m kete n̄-i-ti kd̄o kadi-é ra rəbi adi-i.»

³ Ndi dow ba diləlo-ti panè:

«'Rai go rəbi lə 'Babel!

'Rai ngan rəbi-je liə adi a njururu-njururu.»

⁴ Beba J̄a k̄i njèra dow-je batem t̄ɛɛ ə ra dow-je batem diləlo-ti rəm, ilə mbe batem k̄i sobi d̄o kiñə panjiyə k̄i maji al k̄ogi, kd̄o kadi Lubə in̄ə-né go majal-je lə dow-je k̄ogi.

⁵ Rəmə dow-je k̄i d̄onangi Jude-ti, k̄i dow-je k̄i Jorijalem lay ya d'ow r̄o-é-ti ta ba Jurde-ti 'pa ta rəsi d̄o majal-je-ti lə-dé d'adi-é ra-dé-né batem.

⁶ J̄a ɔɔ kubi k̄i 'ra k̄i bəl jambal, d̄oɔ bədi-é k̄i ndaá d̄oɔ bədi, ə nékuso-é to 'bete-je k̄i toji k̄i wale.

⁷ E ilə mbe idə dow-je panè: «Dow kí ɔw ree go-m-ti lé, tógi-é itə-m n̄a, adi m'tuwə kadi m'dugi nangi m'tuti kulə saba liə al.

⁸ Ma m'ra-si batəm kí mani, ngà e lé, à ra-si batəm lə Ndil kí aa njay.»

Batəm lə Jeju k̄i n̄a kí Sú n̄a-é

Mat 3:13-17; Luk 3:21-22; 4:1-13

⁹ Dɔkaglo-é-ti kinlé, Jeju i mee be-ti kí Najareti donangi Galile-ti, ɔw adi Ja ra-é batəm ta ba Jurde-ti.

¹⁰ Loki Jeju tee kəm man batəm-ti lé, e oo kəm dora tee rəm, oo Ndil kí aa njay tana k̄i dəngɔnda b̄e i taá ree isi dɔ-é-ti. ¹¹ † ndi dow bá dora-ti panè: «'To Ngon-m; m'ində-i dan kəm-m-ti, rɔ-m nəl-m dɔ-i-ti n̄a.»

¹² Rəmə tajinati nè ya Ndil kí aa njay ɔsi Jeju ɔw siə diləlo-ti.

¹³ Jeju isi diləlo-ti kinlé ndo kɔrsɔ. Lo-é-ti kin bá Satə n̄a-é-ti. Jeju isi dan da-je-ti kí wale, ə malayka-je 'ree 'ra siə.

Jeju ba njéndó né-je sɔ

Mat 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11; Ja 1:35-43

¹⁴ Go-ti, loki d'uwə Ja kí njera dow-je batəm lé, Jeju ɔw donangi Galile-ti, ɔw ilə mbe Poyta kí Maji lə Lubə

¹⁵ † panè: «Dɔkaglo asi ngá, ə kɔbe lə Lubə ree ngosi. In̄əi panjiyə-si-je kí maji al kɔgi ə adi mee-si Poyta kí Maji.»

† **1:11 1:11** Mat 3:17; 12:18; Mar 9:7; Luk 3:22 † **1:15 1:15** Mat 3:2

16 Loki Jeju ɔw njiyə kɪ go babo Galile rəmə, oo Simɔ de kɪ ngonkɔ-é Andre d'a d'ilə burə dan babo-ti; kɔɔ de 'to mbɔw-je.

17 Beba Jeju idə-dé panè: «'Reei uni go-m ə m'a təl-si njəsangi dow-je-ti.»

18 Rəmə tajinati nè ya 'tusi burə-je lə-dé d'inə ə d'un go-é.

19 Loki Jeju ɔti ɔw kete əbi sɛ rəmə, oo Jaki de kɪ ngonkɔ-é Ja kí 'to ngan lə Jebede, d'isi mɛɛ tɔ-ti d'isi 'raki burə-je lə-dé.

20 Tajinati nè ya Jeju ba-dé. Beba de 'tusi bobidé Jebede d'inə-é mɛɛ tɔ-ti kɪ ngannjékullə-je lə-dé, ə d'un go Jeju.

Jeju kɪ dow kí ndil kí maji al ra-é

Mat 8:14-17; Luk 4:31-37; Knj 10:38

21 Jeju de kɪ njéndó né-je liə d'ɔw mɛɛ be-ti kí Kapernayim. Beba ndɔ taakoo-ti lə jipi-je lé, ɛ ɔw kəykəwnɔ-ti lə-dé ndó-dé né.

22 †Dow-je kí d'oo néndó liə lé, néndó liə ɔr ndil-dé. Kɔɔ ɛ ndó né kəm dow kí ɔw kɪ tógi bi ndó né titi njéndó dow-je ndukun-je al.

23 Mɛɛ kəykəwnɔ-ti lə jipi-je lé, dingəm káre bè kí ndil kí maji al ra-é isi-ti nɔɔ ə ur kəə panè:

24 «I Jeju dow kí Najareti lé, ri bá 'ndigi rɔ-ji-ti wa? 'Ree kɔɔ tuji-ji wa? Mɔ m'gə-i maji: 'To Njèkaa njay lə Lubə.»

25 Jeju ndáŋgi-é panè: «'Uti ta-i ə 'tɛɛ kɔgi mɛɛ dingəm-ti kinlé.»

26 Ndil kí maji al lé, ndɔr dingəm lé mir-mir, tur kəə boy-boy, ində-né lo tɛɛ mɛɛ-é-ti kɔgi.

† 1:22 1:22 Mat 7:28,29

²⁷ Né kinlé ɔr ndil dow-je lay adi 'dɔ̃ji-n̄a ta 'panè: «Kay! Kin to ri bá tana bè? Néndó kí ɔw k̄i tógi tana bè kinlé, to néndó kí sigi. Dow kinlé, ndil-je kí maji al kàrè ɛ ndángi-dé adi 'təl rɔ-dé go-é-ti rəm lé ya.»

²⁸ Beba tajinati nè bè ya dow-je d'oo poy Jeju k̄i go lo-je lay kí dɔnangi Galile-ti.

Ta lə Jeju k̄i njémɔy-je kí gay-gay

Mat 8:14-17; Luk 4:38-41

²⁹ Loki dɛ d'ində lo 'tɛɛ kəykəwn̄a-ti lə jipi-je lé, Jeju dɛ k̄i Jaki k̄i Ja d'ɔw mɛɛ kəy-ti lə Simɔ dɛ k̄i Andre.

³⁰ Rəmə məm Simɔ kí dené tò mɔy nangi dɔ tirə-ti. Mɔy 'ningé bá ilə-é nangi adi rɔ-é tungə pil-pil. Beba tajinati nè ya 'pa ta liə d'adi Jeju;

³¹ adi Jeju ɔti ɔw rɔ-é-ti uwə ji-é adi-é ɿ taá. Rəmə mɔy 'ningé lé in̄ə-é adi-é ɿ taá oo go-dé k̄i nékuso.

³² Ta losɔɔ biri, kí kàd̄i ur lé, dow-je d'uti njémɔy-je lay, k̄i dɛ kí ndil-je kí maji al 'ra-dé, 'ree sə-dé rɔ Jeju-ti.

³³ Dow-je lay kí mɛɛ bebo-ti ya kəwn̄a takəy-ti kí Jeju isi-ti.

³⁴ Jeju adi lapiya dow-je n̄a kí mɔy-je kí gay-gay ulə kəm-dé ndoo rəm, tubə ndil-je kí maji al n̄a dɔ dow-je-ti tɔ. Ngà ɛ adi ndil-je kí maji al lé 'pa ta al, kdɔ dɛ 'gə-é lay.

Jeju ɔw go lo-je-ti kí dɔnangi Galile-ti

Luk 4:42-44

³⁵ Taginlo-ti, loki lo tijə lay al bəy ya, Jeju tɛɛ kəy ɔw diləlo-ti, ɔw pa ta k̄i Lubə.

³⁶ Simɔ de kɪ madi-é-je d'ow 'ndole-é.

³⁷ Beba loki de d'ingə-é lé, d'idə-é 'panè: «Dow-je lay ya d'ow 'sangi-i.»

³⁸ Rəmə Jeju təl idə-dé panè: «Adi j'owi lo-je-ti kí rangi nganbe-je-ti kí tò ngosi-ngosi, kɔ kadi m'ow m'ilə mbe Poyta kí Maji-ti tɔ. Kɔɔtalə ɛ kin bá m'ree kɔ.»

³⁹ †Beba Jeju ow kɪ lo-je lay kí donangi Galile-ti ilə mbe Poyta kí Maji meɛ kəykəwna-je-ti lə jipi-je rəm, bá tubə ndil-je kí maji al dɔ dow-je-ti rəm tɔ.

Jeju adi banji ur rɔ dow-ti

Mat 8:1-4; Luk 5:12-16; 17:12-19

⁴⁰ Njèbanji káre bè ree rɔ Jeju-ti, tɔsi məkəji-é nangi nɔ-é-ti, ra-é kɔgri panè: «Kinə 'ndigi lé, 'a kadi banji lə-m kin ur kadi m'aa njay kare.»

⁴¹ Beba Jeju oo kəmtondoo liə, ulə ji-é ɔdi-né rɔ-é bá panè: «M'ndigi dɔ-ti sə-i. Kadi banji lə-i ur!»

⁴² Rəmə tajinati nè ya banji lé ur adi rɔ-é təl aa njay.

⁴³ Jeju ndangi-é ə tajinati nè ya tubə-é go-é-ti

⁴⁴ panè: «'Oo maji nè 'a kɪ kow pa ta-é kadi dow oo, ngà 'ow 'tɔji rɔ-i njègugnə lə Lubə, ə 'adi né kɔ məsi kilə kí sɔbi dɔ kaa rɔ lə-i titi kí ndukun lə Moiyiji pa-né. Bè kɔ kadi dow-je lay 'gə kí banji kí rɔ-i-ti lé ur ngá.»

⁴⁵ Ngà loki dowbé kinlé ɔti ow rəmə, ɛ ow pa ta lə né kí Jeju ra siə ilə-né mbe kɪ lo lay sar adi Jeju asi kadi tɔji rɔ-é meɛ bebo-ti al. ɛ njiyə-né kɪ nganglo-nganglo, isi ngərəngi-ngərəngi kɪ

† **1:39 1:39** Mat 4:23; 9:35

dow-je. Bè ya kàrè dow-je d'ì kì lo-lo ya 'ree rò-é-ti.

2

Jeju kì njènjakoy mburuki

Mat 9:1-8; Luk 5:17-26

¹ Mee ndo-je-ti kí rangi go-ti lé, Jeju təl ree Kapərnayim-ti. Ə dow-je d'oo kí Jeju isi kəy nè.

² Beba kosi dow-je kí 'tò nduy-nduy ya 'kəw-nə do-é-ti, d'un lo lati-lati adi lo kí takəy-ti kàrè nəy al. Jeju idə-dé ta lə Lubə.

³ Dow-je so d'un dow kí rə-é oy mburuki 'ree siə rə-é-ti.

⁴ Ngà kosi dow-je kí 'nə kinlé ra adi lo kəw siə rə Jeju-ti goto. Beba de d'al 'ngiŋə jam kəy 'səbi-né do lo kí Jeju isi-ti ə d'un njèrəkoy mburuki lé kì tuwə tò-é, d'ulə-é kì kəm bole jamkəy go Jeju-ti. ⁵ Loki Jeju oo kadmeə lə-dé bè rəmə, idə njèrəkoy mburuki lé panè: «Ngon-m! Majal-je lə-i toki kiŋə go-é kəgi.»

⁶ Lo-é-ti kinlé, dow-je kí dan-ti-je kí 'to njéndó dow-je ndukun-je d'isi nɔɔ to; ə 'gir ta mee-dé-ti 'panè:

⁷ «Kdo ri bá dow kanlé pa ta kí bè kin wa? To ta kəbi bá e pa do Lubə-ti tin. Nə bá asi kiŋə go majal-je lə dow-je kəgi wa? Lubə ya kì kár-é asi.»

⁸ Tajinati nè ya Jeju gə tagir-je kí mee-dé-ti adi idə-dé panè: «Kdo ri bá owi kì tagir-je kí bè kin mee-si-ti wa?

⁹ Kidə njèrəkoy mburuki panè: “Majal-je lə-i toki kiŋə go-é kəgi” lé bá tò bəl nə əse, kidə-é

panè: “‘I taá 'un tuwə lə-i ə 'nɲiyə bá tò bəl ɲa wa?”»

¹⁰ Maji! M'a kɔji-si kadi 'gəi kí Ngon lə dow lé ɔw kì tógi dɔnangi-ti nè, kɔɔ kiɲə-né go majal-je lə dow-je kɔgi.

¹¹ Beba Jeju təl idə njèrɔkoy mburuki lé panè: M'un ndu m'adi-i m'panè: «‘I taá, 'un tuwə lə-i ə 'ɔw bee lə-i.»

¹² Rəmə tajinati nè ya njèrɔkoy mburuki lé ɔsi nangi i taá, un tuwə tò-é, ɔti takəm dow-je-ti lay adi ɔr ndil-dé adi d'ɔsi-né gaji Lubə 'panè: «J'oo né kí tanɔ bə kin nja káre al.»

Ba kí Jeju ba Lebi

Mat 9:9-13; Luk 5:27-32

¹³ Jeju təl ɔw gogi ta babo-ti kí Galile. Kosi dow-je lay d'ɔw go-é-ti adi ɛ isi ndó-dé né.

¹⁴ Loki isi dəə rəmə, ɛ oo Lebi kí ngon lə Alpe isi lo taa lambo-je-ti ə idə-é panè: «'Un go-m.» Beba Lebi i taá ə un go-é.

¹⁵ Go-ti, Jeju ɔw mee kəy-ti lə Lebi, isi ta nékuso-ti nati kì dow-je ɲa kí 'to njétaalambo-je, kì njéramajal-je, kì njéndó né-je liə; kɔɔ dow-je ɲa ya d'un go-é.

¹⁶ Loki njéndó dow-je ndukun-je kí 'to kí dan Parisi-je-ti* d'oo kí Jeju isi uso né nati kì njétaalambo-je, kì njéramajal-je lé, 'pa kì njéndó né-je liə 'panè: Kɔɔ ri bá ɛ uso né nati kì njétaalambo-je kì njéramajal-je kin wa?

¹⁷ Jeju oo ta lə-dé lé, adi pa sə-dé panè: «Dow-je kí rɔ-dé tò kì lapiya kare lé d'ɔw ndoo dɔktur

* **2:16 2:16** Parisi-je, 'to kuti dow-je madi kí dan jipi-je-ti kí njékində kəm-dé go ndukun-ti lə Moiyiji kadi ɲa ɲa.

al, ngà njémɔy-je bá d'ow ndoo-é. Ma lé, njéra né-je kí njururu bá m'ree kɔɔ ba-dé al, ngà m'ree kɔɔ njéramajal-je.»

*Néndó lə Jeju kɔ̀ nékobe lə Parisi-je ɔw nati al
Mat 9:14-17; Luk 5:33-39*

¹⁸ Njéndó né-je lə J̄a d̄e kɔ̀ Parisi-je lé d'un dɔkaglo madi d'ɔgi-né rɔ-dé nékuso kɔ̀ man k̄ay. Beba dow-je 'ree rɔ Jeju-ti 'd̄əji-é 'panè: «Kɔ̀ ri bá njéndó né-je lə J̄a d̄e kɔ̀ njéndó né-je lə Parisi-je d'ɔgi rɔ-dé nékuso kɔ̀ man k̄ay, ngà i rəmə, njéndó né-je lə-i d'ɔgi rɔ-dé nékuso kɔ̀ man k̄ay al wa?»

¹⁹ Ngà bá Jeju ilə-dé-ti panè: «Dow-je kí 'ba-dé lo nékuso-ti kí lo taana-ti lé, d'a kɔgi rɔ-dé nékuso kɔ̀ man k̄ay dɔkaglo-ti kí njètaa dené sigi isi-né sə-dé nati nè wa? Dɔkaglo-ti kí njètaa dené sigi isi-né sə-dé nati nè b̄əy kinlé, d'a kɔgi rɔ-dé nékuso kɔ̀ man k̄ay al ya sar.

²⁰ Ngà ndo-je ɔw ree nɔɔ lé, d'a kun njètaa dené sigi lé ta-dé-ti kɔgi; rəmə m̄eɛ ndo-é-je-ti kinlé bá d'a kɔgi rɔ-dé nékuso kɔ̀ man k̄ay b̄əy.»

²¹ Dow à kun takubi kí sigi kɔɔ kilə-né kəm ndisi kubi al; bin al rəmə takubi kí sigi lé, à kuwə dɔgangi ndisi kubi lé wuktu k̄ər ə à ra kadi kəm kubi kí mbuti lé tò wororo ta madi-é-ti ya b̄əy.

²² Rəm bá dow à tur yibi nduu kí sigi m̄eɛ mbundaá-je-ti kí low al. Bin al rəmə yibi nduu kí sigi lé à ra kadi mbundaá-je kí low lé riyə əktá-əktá, rəmə yibi nduu kí sigi lé à tuji rəm, bá mbundaá kí low lé kàrè à tuji rəm tɔ; ngà tò kɔɔ kadi dow tur yibi nduu kí sigi m̄eɛ mbundaá-ti kí sigi ya tɔ bane.

Ta kí dɔ ndɔ taakoo-ti
Mat 12:1-8; Luk 6:1-5

²³ Nɔ káre bè, Jeju njiyɔ mɛɛ ndɔr gemɛ-je-ti kɔ kindɔ gangi ndɔ taakoo-ti lɔ jipi-je rɛmɔ, njéndó né-je liɔ 'puy dɔ gemɛ d'uso taá-taá.

²⁴ Bɛba Parisi-je 'ree 'pa kɔ Jeju 'panè: «'Oo bè! Kɔ ri bá njéndó né-je lɔ-i 'ra né kí to tó-é al kadi dow ra ndɔ taakoo-ti wa?»

²⁵ Jeju ilə-dé-ti panè: «Né kí ndɔkɔ Dabidi ra kaglo-ti liɔ, loki nékuso goto adi bo ra-dé kɔ dow-je liɔ lé sɛi 'ndói ta-é mɛɛ mbete-ti kí aa njay al ya sar wa?»

²⁶ Ɛ ɔw mɛɛ kɔykubi-ti† lɔ Lubɔ, uso mbè kí 'ree-né nɔ Lubɔ-ti dɔkaglo-ti kí Abiyatar bá to-né burɔ dɔ njégugnɛ-je lɔ Lubɔ; ɔ tɔ kadi njégugnɛ-je lɔ Lubɔ ya par bá d'a kuso mbè-é kinlé, ya ngà Dabidi ɔw mbing adi dow-je liɔ d'uso tɔ.»

²⁷ Jeju pa sɛ-dé bɔy panè: «Nɔ taakoo bá tɔ kɔ ta lɔ dow bi 'ra dow kɔ ta lɔ ndɔ taakoo al.

²⁸ Adi Ngɔn lɔ dow lé ya to 'ba ndɔ taakoo.»

3

Ta lɔ dow kí ji-é oy
Mat 12:9-14; Luk 6:6-11

¹ Go-ti, Jeju tɛl ɔw mɛɛ kɔykɔwnɔ-ti lɔ jipi-je lé, rɛmɔ dingɛm káre bè kí ji-é oy mburuki isi mɛɛ kɔykɔwnɔ-ti lé nɔɔ.

² Bɛba dow-je kí d'isi mɛɛ kɔykɔwnɔ-ti kinlé, d'adi kɛm-dé tɔ dɔ Jeju-ti gérérɔ kɔ kadi d'oo, é kinɔ adi lapiya njɛmɔy kin ndɔ taakoo-ti rɛmɔ je to kɛm rɛbi kí kadi n'ilɔi-né ta dɔ-é-ti.

† 2:26 2:26 1Sa 21:1-5; 2Sa 15:35;

³ Jeju idə dingəm kí njèjikoy lé panè: «I taá ə 'ree danə nè.»

⁴ Go-ti, ɛ dəji-dé panè: «Né kí rá bá to tó-é kadi dow ra ndo taakoo-ti wa? Ra maji kì dow bá to tó-é əse ra siə maji al bá to tó-é wa? Kaji dow bá to tó-é əse tol-é bá to tó-é wa?» Ngà de d'ilə-ti al.

⁵ Beba wəngi ra Jeju do-dé-ti lay, adi oo-dé jər-jər rəm, ro-é ati-é kanəna kdo ta lə mɛəndə lə-dé rəm. Go-ti, ɛ idə dingəm kí njèjikoy lé panè: «'Surə ji-i.» Loki ɛ surə ji-é lé ya rəmə, ji-é lé təl tò maji gogi.

⁶ Tajinati nè ya Parisi-je lé, d'ində lo 'teɛ kəykəwnə-ti, d'ow d'ingə-nə kì dow-je lə Erodi d'oji-nə ta do kəm rəbi-ti kí kadi n'toli-né Jeju.

Ta lə Jeju kì kosi dow-je

⁷ Jeju de kì njéndó né-je liə d'or ro-dé d'ow ta babo Galile-ti. Kosi dow-je kí 'tò nduy-nduy ya d'i dɔnangi Galile-ti 'ree d'un go-é.

⁸ De kí dan-ti-je d'i dɔnangi Jude-ti, kì bebo Jorijaləm-ti, kì dɔnangi Idume-ti, kì gidi ba Jurde-ti, kì go lo-je-ti kí dɔnangi Tir-ti kì dɔnangi Sidɔ-ti. Kosi dow-je kí 'tò nduy-nduy kí d'oo poy né-je kí Jeju ra ra kinlé 'ree ro-é-ti.

⁹ †Beba Jeju idə njéndó né-je liə kadi 'sangi ngon tò d'adi-n'è, kdo kadi kosi dow-je 'mbore-n'è yó-je ki nè-je al.

¹⁰ Ə kadi kí Jeju adi lapiya dow-je nɔ kinlé ra adi dow-je lay ya kí mɔy ra-dé, d'ay-nə miriri-miriri kì ro-é-ti kadi d'odi ro-é.

† 3:9 3:9 Mar 4:1; Luk 5:1-3

¹¹ Ndil-je kí maji al kàrè loki dɛ d'oo Jeju lé, 'səbi takəm-dé nangi nɔ̄-é-ti, 'tur kəə boy-boy 'panè: «'To Ngon lə Lubə.»

¹² Ngà Jeju ndángi-dé, kəngi-dé-né kəngi-kəngi kadi 'ndogi dɔ-n'è-ti al.

Njékɔwkułə-je lə Jeju kí dɔgi gidi-é joo

Mat 10:1-4; Luk 6:12-16

¹³ Go-ti, Jeju al dɔ mbal-ti ə ɓa dow-je kí ɛ ndigi ɓa-dé adi 'ree rɔ-é-ti.

¹⁴ Beɓa ɛ mbəti-dé dɔgi gidi-é joo*, kdɔ kadi 'nɔjiyə siə

¹⁵ ə ulə-dé adi d'ilə mbɛ Poyta kí Maji rəm, adi-dé tógi kadi 'tubə-né ndil-je kí maji al kogi rəm to.

¹⁶ Ɛ mbəti-dé dɔgi gidi-é joo adi to: Simɔ̄ kí Jeju ɓa-é Piyər rəm,

¹⁷ Jaki kí ngon lə Jebede rəm, Ja kí ngonkɔ̄ Jaki kí Jeju ɓa-dé «Buwanɛrjesi» ə kɔr mɛɛ-é to «ngan lə ndàngi-ndi»,

¹⁸ kì Andre, kì Pilipi, kì Batlemi, kì Matiye, kì Tomasi, kì Jaki kí to ngon lə Alpe, kì Tade, kì Simɔ̄ kí to dow kí ta ɓe liə to-é,

¹⁹ ɓá Judasi Iskariyoti kí ɛ ɓá à to njèkun dɔ Jeju lé to.

Noji Jeju-je 'ree kadi d'ɔr-é ta kosi dow-je-ti d'ɔw siə

²⁰ Go-ti, Jeju kì njéndó né-je 'təl 'ree takəy-ti gogi rəm, kosi dow-je 'təl 'ree 'kəwnɔ̄ dɔ-é-ti sar ya adi lo kadi d'ingə mbunə lo d'uso-né né kàrè goto.

* **3:14 3:14** Mɛɛ mbete-je-ti kí nɔ̄-je kí 'ndàngi kì ji-dé kì ta grɛki lé à kingə-ti kí 'panè: 'Ba-dé njékɔwkułə-je.

21 Loki poy-é ree usi mbi noji-é-je-ti lé, de d'i d'usi do rəbi-ti kadi 'ree d'ow siə ro-dé-ti; kdo de 'panè: «Do-é maji al.»

Dow-je 'panè Jeju ow kà tógi læ Beljebul

Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10

22 †Njéndó dow-je ndukun-je kí d'i Jorijalem 'ree 'panè: «Jeju ow kà Beljebul† mee-é-ti», adi «to 'boy læ ndil-je kí maji al bá adi-é tógi tubə-né ndil-je kí maji al.»

23 Beba Jeju ba-dé ro-é-ti ə un gosta pa-né sə-dé panè: «Satə à kasi tubə Satə ban bəy wa?»

24 Kinə kəbe kí káre-rè ya dow-je kí mee-é-ti 'gángi-nə d'osi-nə kà ta lé, kəbe-é à kə lo kə-é-ti gərərə al.

25 Ə kinə kəy kí káre-rè ya dow-je kí mee-é-ti 'gángi-nə d'osi-nə kà ta lé, dowbé-je d'a kisi gərərə al rəm.

26 Ə kinə Satə ya ro kà ro-é rəmə, to e ya gángi ro-é adi e à kisi gərərə al. Bè kinlé, to kəbe liə ya ində ngangí-é ngá tin.

27 Kinə dow uwə njètógi tó-é njim-njim al lé, dowbé à kasi kur mee kəy-ti læ njètógi kin kdo kəə nékingə-é al. À tó-é njim-njim bəy bá à kəw mee kəy-ti kdo kəə nékingə-é.

28 Ooi maji, m'a kidə-si rəsi kí majal-je lay ya kí dow-je d'isi 'ra, kà takəbi-je lay kí d'isi 'pa lé, à toki kinə go-é kəgi kadi-dé.

29 †Ngà dow kí rá-rá kí pa ta kəbi kà Ndil kí aa njay lé, à toki kinə go-é kəgi kadi-é ndə al. Ta læ majal kí tò sartagangi uwə do-é.»

† 3:22 3:22 Mat 9:34; 10:25 † 3:22 3:22 Satə bá 'ba-é Beljebul.

† 3:29 3:29 Luk 12:10

³⁰ Jeju pa sə-dé ta kinlé bè kɔɔ de 'panè: «E ɔw kɔ̀ ndil kí maji al mɛɛ-é-ti.»

Kɔ̀ Jeju de kɔ̀ ngankɔ̀ Jeju-je
Mat 12:46-50; Luk 8:19-21

³¹ Kɔ̀ Jeju de kɔ̀ ngankɔ̀ Jeju-je 'ree d'a takəy-ti, d'ulə kulə kadi 'ba-é d'adi-dé.

³² Kosi dow-je d'isi nangi ripi-ripi d'ilə-nə 'gəə dɔ Jeju sipi bá d'idə-é 'panè: «'Oo! Kɔ̀-i kɔ̀ ngankɔ̀-i-je [kɔ̀ kɔ̀nan-i-je]‡ d'a ndaa-ti d'a 'sangi-i.»

³³ Jeju ilə-dé-ti panè: «Ná-je bá 'to kɔ̀-m-je kɔ̀ ngankɔ̀-m-je wa?»

³⁴ Go-ti, ɛ un kəm-é oo-né kosi dow-je kí d'isi nangi 'gəə dɔ-é lé ngá bá panè: «Yən! Kɔ̀-m-je kɔ̀ ngankɔ̀-m-je ɛn.

³⁵ Kɔ̀ dow kí ra né kí mɛɛ Lubə ndigi kin bá to ngonkɔ̀-m, əse to kɔ̀nan-m, əse to kɔ̀-m.»

4

Gosta kí dɔ njèkilə ko-ti
Mat 13:1-9; Luk 8:4-8

¹ †Jeju isi ndó né dow-je ta babo-ti. Kosi dow-je kí 'tò nduy-nduy ya 'ree d'ilə-nə 'gəə dɔ-é sipi adi ɛ al isi mɛɛ tò-ti dan babo-ti. Ngá kosi dow-je lé bá d'a ngangɔ̀ ba-ti d'ingi-d'ingi. ² Jeju un gosta-je bá ndó-dé-né né-je nə ə pa sə-dé ta mɛɛ néndó-ti liə lé panè:

³ «Ooi! Njèndɔɔ ɔw kɔ̀ kilə ko.

‡ **3:32 3:32** Ta-je kí tò mbunə né-ti kinlé [...] goto mɛɛ mbete-je-ti kí dosay kí dan-ti-je kí 'ndangi kɔ̀ ji-dé kɔ̀ ta grɛki. † **4:1 4:1** Luk 5:1-3

4 Loki a ilə ko lé, kaa né kí dan-ti-je tusi do rəbi-ti adi yəl-je 'ree 'tú lə-lə.

5 Kaa né kí nà-je tusi do ər-je-ti, lo-ti kí nangi nà-ti al; rəmə kubə bá ubə kalangi, kdo nangi ndəə do-ti al.

6 Ngà loki kàdì ree ɔsi do-ti lé, ndole ə tuti kurum, kdo njirə-é ɔw nangi nà al.

7 Kaa né kí dan-ti-je tusi dan kun-je-ti; loki kun togi lé, ɔ ro do-ti gəgəgə adi ko-é ində al.

8 Kaa né kí nà-je tusi nangi-ti kí maji, adi togi ɔr do-é maji. Beba do-é kí dan-ti-je kaa-é ra-ti kormutə-je, ɛ kí kaa-é ra-ti korməkə-je, ɛ kí ra-ti bu-je.»

9 Go-ti, Jeju panè: «Dow kí mbi-é tò nɔɔ kdo kadi oo-né ta rəmə, kadi oo ta kinlé.»

Kdo ri bá Jeju un gosta-je bá pa-né ta wa?

Mat 13:10-17; Luk 8:9-10

10 Loki Jeju ɔr ro-é ro kosi dow-je-ti a say sə-dé rəmə, dow-je kí 'gəə do-é kì də kí dogi gidi-é joo 'ree 'dəji-é ta do gosta-je-ti lé.

11 Beba ɛ idə-dé panè: «Səi lé, né kí tò lo boyo-é-ti sɔbi do kɔbe lə Lubə lé toki tɛɛ kì do-é kadi-si; ngà də kí ndaa-ti lé, né-je lay ya toki kidə-dé kì gosta-gosta.»

12 «Kdo kadi lé d'oo lo maji ya kàrè, d'oo ki koo ya ndə bè rəm,

Bá lé d'oo ta maji ya kàrè rəmə, 'gə mɛɛ-é al rəm,

Nè d'a kɪ kiŋə panjiyə-dé-je kí maji al kogi

Kadi Lubə i iŋə-né go majal-je lə-dé kogi.* »

* 4:12 4:12 Eja 6:9; Ja 12:39-41; Knj 28:26-28; Rəm 11:8

Kormee gosta kí do njèkilə ko-ti

Mat 13:18-23; Luk 8:11-15

¹³ Jeju təl idə-dé bəy panè: «Gosta kin ya 'gəi mee-é al bè lé, ndəgi gosta-je lay kinlé a rai ban bá a gəi mee-é wa?

¹⁴ Njèkilə ko lé, to njèkilə mbə ta lə Lubə.

¹⁵ Do rəbi kí kaa né tusi-ti lé, to də kí d'oo ta lə Lubə ya rəmə, tajinati nè ya Satə ree ər ta lé mee-dé-ti kəgi.

¹⁶ Bè ya to, nangi ər kí kaa né tusi-ti lé, to də kí d'oo ta lə Lubə rəmə 'taa kalangi kə rənəl.

¹⁷ Ngà ta kinlé ulə njirə mee-dé-ti al; adi d'a do-ti kaglo na al. Beba loki kə-je kí dum nati əse kulə kəm ndoo kdo ta lə Lubə tee do-dé-ti rəmə, kalangi bè ya də 'tusi kadmee lə-dé d'inə kəgi.

¹⁸ Dan kun-je kí kaa né tusi-ti lé, to də kí d'oo ta lə Lubə ya,

¹⁹ ngà go-ti rəmə, mee kə kəkəkə kdo né-je kí donangi-ti nè, kə bo nékingə-je, kə bo né-je kí gay-gay uti do ta lé adi kandi-é goto.

²⁰ Nangi kí maji kí kaa né tusi-ti lé, to də kí d'oo ta lə Lubə ə 'ndigi do-ti adi kandi-é tò; beba do-é kí dan-ti-je kandi-é ra-ti kormutə-je, ɛ kí kandi-é ra-ti kormekə-je, ɛ kí kandi-é ra-ti bu-je.»

Gosta kí do lampi-ti

Luk 8:16-18

²¹ †Jeju təl idə-dé bəy panè: «Se lampi lé, dow à jəbi ngó do-ti wa? Əse à kində gin tirə-ti wa? À naa kagna a lampi-ti taá ya al wa?

† 4:21 4:21 Mat 5:15; Luk 11:33

22 †Kdo né kí dow ɓɔɔɔ kí à ree tò ndaa-ti rəsi al ya goto rəm, bá né kí ra kì gidi ngəy kí à toki tɛɛ-né ndaa-ti rəsi al kàrè goto rəm tɔ.

23 Kinə dow kí mbi-é tò kadi oo-né ta rəmə, kadi oo.»

24 †Jeju təl idə-dé ɓəy panè: «Indəi kəmkaa do rɔ-si-ti sɔbi do ta-je kí ooi. Né kí 'mbɔji-né né adi dow kinlé, ɛ ya d'a təl mbɔji-né né kadi-si rəm, bá d'a təl kungi kí rangi do-ti kadi-si ya ɓəy rəm.

25 †Kdo dow kí né tò ji-é-ti bá d'a kadi-é kí rangi do-ti; ngà dow kí né goto ji-é-ti lé, kí ji-é-ti ya kàrè d'a taa.»

Ta kí sɔbi do ko né

26 Jeju təl idə-dé ɓəy panè: «Kɔɓe lə Lubə lé tò titi-nə kì ta lə dow kí tɛɛ ɔw ilə ko mɛɛ ndɔr-ti liə bè;

27 lé dowbé tò ɓi əse isi kəm ndɔɔ-je kada-je kàrè ko né lé, ubə rəm, tɔgi rəm, ɓi ɛ gə lo-é al ngá.

28 Nangi ya adi ko né-é ubə; dɔsəy to mbi ko, go-ti ɔr do-é ə kandi gemɛ kí maji ində do-ti;

29 Ə loki kaa-é ɔr maji rəmə, kalangi bè ya d'un ngɔrɔngi d'ijə-né. Kdɔtalə nəy kijə ko asi ngá.»

Gosta kí sɔbi do kaa kɔl

Mat 13:31-32; Luk 13:18-19

30 Jeju pa ɓəy panè: «Ri bá j'a kɔji-né kɔɓe lə Lubə wa? Gosta kí ban bá j'a kuni tɔji-né kɔɓe lə Lubə wa?

† 4:22 4:22 Mat 10:26; Luk 12:2 † 4:24 4:24 Mat 7:2; Luk 6:38

† 4:25 4:25 Mat 13:12; 25:29; Luk 19:26

³¹ Kɔɔbe lə Lubə lé, titi-na kì kaa kɔl kí to kaa né kí tò ngon-é nde bè itə kaa né-je lay kí donangi-ti nè kí dow-je 'dubi.

³² Ngà loki dow dubi lé, ɛ tɔgi itə kagi-je lay kí mee ndɔr-ti, adi balkəm-é-je boy sar tugə ndil, adi yəl-je kí 'nar taá 'ra kəy-dé-ti.»

³³ Jeju ndó dow-je ta lə Lubə kì gosta-je kí bè kin n̄a-n̄a kì gangi-é kí d'asi kadi 'gə-né mee ta liə.

³⁴ Néndó liə kí nal gosta goto; ngà loki ɛ ɔr rɔ-é isi kì kár-é kì njéndó né-je liə lé, ɛ ɔr mee gosta-je lé lay adi-dé.

Jeju ndangi yəlbo

Mat 8:23-27; Luk 8:22-25

³⁵ Mee ndɔ-é-ti kinlé ya, losɔɔ biriri rəmə, Jeju idə njéndó né-je liə panè: «Adi j'gangi babo j'owi turə.»

³⁶ Beba njéndó né-je 'tusi kosi dow-je d'inə-dé ə tò kí Jeju isi mee-é-ti lé ya de d'ɔti d'ow-né siə. Tò-je kí rangi tò ngosi kadi tò-ti kí Jeju isi-ti lé to.

³⁷ Ya rəmə, yəlbo ulə mbi-mbi, ə pungum man ɔsi tò yó-je kì né-je adi man ɔw mee tò-ti mbing n̄ay n̄a al kadi man rusi mee tò.

³⁸ Ə Jeju gəti dɔ-é kì nэгəti dɔ mɔngi tò-ti ə tò tò bi. Beba njéndó né-je liə 'ndəl-é d'idə-é 'panè: «Njéndó dow-je né! Ko-ji kí isi tɔɔ kinlé 'usi-i-ti al wa?»

³⁹ Loki Jeju tee kəm-é rəmə, ɛ ndangi yəlbo lé, ə təl pa kì babo panè: «'Adi lo tò ndingi! Asi bè!» Rəmə gin yəlbo lé gangi adi lo təl tò ndingi.

⁴⁰ Go-ti, ɛ pa sə-dé panè: «'Bəli n̄a bè kdɔ ri wa? 'Adi mee-si al bəy wa?»

41 Bəl ində bandi-dé gangi adi 'pa-nə ta dan-dé-ti 'panè: «Kay! Dow kanlé to dow kí ban ya bá yól-je kì babo-je kàrè 'təl rɔ-dé go ta-ti liə bè wa?»

5

Jeju tubə ndil-je kí maji al dɔ dow-ti

Mat 8:28-34; Luk 8:26-39

1 Jeju dɛ kì njéndó né-je liə 'gangi babo d'ow kəl-é kí nɔ-ti dɔnangi Gerasa-ti.

2 Loki Jeju i mɛɛ tɔ-ti ur nangi bè ya rəmə, dingəm káre kí ndil-je kí maji al 'ra-é tɛɛ dan badi-je-ti ree rɔ-é-ti.

3 Dingəm-é lé, dɔbadi-je bá to lo kisi-é ə dow kí asi kilə-é sil ya goto.

4 Taá-taá ya d'ulə ngowla nja-é-ti bá d'ilə-é-né sil, ngà taá-taá ya ɛ gáangi ngowla kí nja-é-ti kì sil-je lé, adi dow kí tógi-é asi kadi taa tógi-é ya goto.

5 Ndɔɔ-je, kì kada-je lay ya lo taakoo liə goto, adi ɛ ow ilə kì dɔ badi-je kì dɔ ngan mbal-je, tur kəə taá-taá ə rəti rɔ-é kì ər.

6 Loki un kəm-é oo Jeju say lé, ɛ ay ngodi ow ɔsi dɔ-é nangi nɔ-é-ti

7 ə ilə bɔbi ndi-é nangi panè: «I Jeju, Ngon lə Lubə kí Njəkisi taá dɔrɔ-ti nɔ lé, 'ge ri rɔ-m-ti wa? Kɔgri ya, kì ri Lubə, 'ulə kəm-m ndoo all!»

8 ɛ pa bè kdɔ Jeju panè: «I Ndil kí maji al, 'tɛɛ mɛɛ dow-ti kin kɔgi.»

9 Jeju təl dɔji-é panè: «Ri-i lə ná wa?» ɛ təl ilə-é-ti panè: «Ri-m lə kosi-je. Kdɔtalə jɛ lé j'ɲa.»

10 Ngá bá de 'təl 'dəji Jeju kì nɔ̃ kəm-dé-ti kadi tubə-dé kɔ̃gi donangi-ti kin al.

11 Lo-é-ti kinlé kosi kɔ̃sɔ̃ngi-je d'ə̀ kàdì mbal-ti ngɔ̃si d'ə̀ d'uso né.

12 Ə ndil-je kí maji al lé 'ra ndoo ta Jeju-ti 'panè: «'Adi j'ow j'andi mee kɔ̃sɔ̃ngi-je-ti kan.»

13 Jeju ndigi sə-dé ya tɔ. Beba ndil-je kí maji al lé 'tɛ̃ mee dingəm-ti d'ow 'tur mee kɔ̃sɔ̃ngi-je-ti lé adi kɔ̃sɔ̃ngi-je lé 'təti-nə̀ yipi kàdì mbal-ti taá, 'tusi babo-ti 'nduy man. Kɔ̃sɔ̃ngi-je lé kər-dé à kasi budɔ̃gi lo joo je bè.

14 Go-ti, njéngəm kɔ̃sɔ̃ngi-je lé d'ay d'ow d'or poy-é mee bebo-ti, mee nganbe-je-ti rəm. Beba dow-je d'otì 'ree d'oo né kí ra né lé.

15 Loki de 'ree rɔ̃ Jeju-ti lé, d'oo dingəm kí ow kì ndil-je kí maji al nə̀ mee-é-ti lé, isi nangi, ulə kubi rɔ̃-é-ti, təl isi maji kare gogi; bəl ində bandi-dé gangi. 16 Dow-je kí d'oo né-je kí ra-né kin kì kəm-dé lé d'or-dé poy dingəm kí ndil-je kí maji al 'tɛ̃ mee-é-ti lé rəm, bá d'or-dé poy né kí tɛ̃ dɔ̃ kɔ̃sɔ̃ngi-je-ti lé rəm tɔ.

17 Beba dow-je 'ra ndoo ta Jeju-ti kadi inə donangi lə-dé ə ow rangi.

18 Loki Jeju təl al mee tɔ̃-ti gogi rəmə, dingəm kí ɛ̃ tubə ndil-je kí maji al dɔ̃-é-ti lé dəji-é kadi n'ow siə.

19 Jeju ndigi siə al, ngà idə-é panè: «'Təl 'ow beə lə-i, rɔ̃ noji-i-je-ti, ə koo kí 'Babe oo kəmtondoo lə-i, kì né-je lay kí ɛ̃ ra sə-i kinlé, or poy-é adi d'oo.»

20 Beba dingəm lé, ow or poy né-je lay ya kí Jeju ra siə lé mee bebo-je-ti kí dɔ̃gi adi dow-je

lay kí d'oo lé, ta igi-dé sál.

Tɔsi ndəl lə ngon lə Jayrusi kɪ gin məsi kí gangi rɔ dené-ti

Mat 9:18-26; Luk 8:40-56

²¹ Jeju al mee tò-ti gangi babo ɔw gogi. Loki e nà y ta babo-ti ya bəy rəmə, kosi dow-je 'təl 'ree 'gəə dɔ-é sipi gogi.

²² Beba dingəm káre kí to kí dan de-ti kí 'to njékun dɔ kəykwənwə lə jipi-je kí ri-é lə Jayrusi ree, bá oo Jeju rəmə usi nangi nja-é-ti

²³ dəji-é kɪ nɔ kəm-é-ti panè: «Ngon-m kí dené tò oy nangi nɔɔ, ə kɔgri ya, 'ree 'ɔw 'ində ji-i dɔ-é-ti adi-é ingə lapiya ə isi kɪ dɔ-é taá adi-m!»

²⁴ Beba Jeju ɔti ɔw siə. Ə kosi dow-je d'un go-é, 'mbore-é yó-je kɪ nè-je.

²⁵ Ə dené kí məsi ree rɔ-é-ti bal dɔgi gidi-é joo a dan-dé-ti nɔɔ tɔ.

²⁶ Dené-é lé ingə kɔ nɔ, ilə go dɔktur-je-ti kɪ kete-kete; e tuji nékingə-é kɔgi lay ya kàrè né kí tò-é soti goto; ngà mɔy lé ɔw kɪ kete ya par-par.

²⁷ Beba loki e oo poy Jeju rəmə, ree ur dan kosi dow-je-ti, a gidi-é-ti, ə ulə ji-é ɔdi-né takubi liə.

²⁸ Kdotalə e pa mee-é-ti panè: «Kinə kubɪ liə ya m'ulə ji-m m'ɔdi ə m'a kingə lapiya.»

²⁹ Rəmə tajinati nè ya gin məsi lé gangi, adi e gə kí n'ingə lapiya.

³⁰ Ə tajinati nè ya Jeju gə kí tɔgi kí rɔ-n'è-ti tee. Beba e təl ilə rəti dan kosi dow-je-ti dəji panè: «Ná bá ɔdi kubɪ lə-m wa?»

³¹ Njéndó né-je liə d'ilə-é-ti 'panè: «Kosi dow-je kí d'a 'mbor-i yó-je kɪ nè-je kin ya 'təl dəji dow kí ɔdi rɔ-i bəy wa?»

32 Ngà bá Jeju təl gɔ lo gəə gidi-é kadi n'oo dow kí njèra né kinlé.

33 Rəmə dené lé bəl rəm, dadi rəm, kdotalə ɛ gə né kí tɛɛ dɔ-é-ti lé. Beba ɛ ree usi nangi nja Jeju-ti ə idə-é ta kí tɔgrɔ-ti ya.

34 Jeju təl idə-é panè: «Ngon-m! Kadmɛɛ lə-i aji-i. 'Ɔw kɪ lapiya, kadi mɔy lə-i lé ɪnə-i.»

35 Loki Jeju ɔ pa ta bə bəy ya rəmə, ngan-njékullə-je d'ɪ bə lə njékun dɔ kəykəwnɔ lə jipi-je 'ree go-é-ti d'idə-é 'panè: «Ngon-i lé oy ngá. Ngà i 'ndɔji njéndó dow-je né kdɔ ri bəy wa?»

36 Ngà Jeju ilə ká ta-je-ti lə-dé lé al, adi idə njékun dɔ kəykəwnɔ lé 'panè: «'Bəl al, mɛɛ-i ya 'adi-m par.»

37 Jeju adi dow kí rangi dan-é al; ngà Piyər, kɪ Jaki, kɪ Jɔ kí ngonkɔ Jaki ya par 'dan-é.

38 Loki d'ɔw 'tɛɛ bɛe lə njékun dɔ kəykəwnɔ lə jipi-je lé rəmə, Jeju oo kí dow-je d'ɔw dɔ-nɔ-ti wúr-wúr, 'nɔ, d'ində sul-dé boy-boy.

39 Beba Jeju andi kəy go-dé-ti pa sə-dé panè: «Kdɔ ri bá səi ɔwi-né dɔ-nɔ-ti wúr-wúr bə wa? Kdɔ ri bá səi 'nɔi-né bə wa? Ngon kí dené kinlé oy al, ɛ tɔ bɪ kɪ tɔ.»

40 Rəmə dow-je 'sɔki Jeju. Beba ɛ tubə-dé adi 'tɛɛ ndaa-ti ə adi bɔbɪ ngon kɪ kɔ ngon kɪ dɛ kí 'dan-é lé d'ɔw siə lo-ti kí ngon lé tɔ-ti.

41 Jeju uwə ji ngon lé ə idə-é panè: «Talita kumi!» Kɔr mɛɛ-é to: «Ngonmandi! M'idə-i m'panè: 'ɪ taá.»

42 Rəmə tajinati nè ya ngonmandi lé ɪ taá njiyə. Kdotalə to ngonmandi kí ra bal dɔgi gidi-é joo. Dɛ kí d'ɔ lo-é-ti lé ndil-dé tɛɛ say, ta igi-dé səl.

⁴³ Jeju ndøji-dé ña kadi 'pa d'adi dow oo al ə idə-dé 'panè: «'Adi-é né uso.»

6

Męęndə lə dow-je kí Najarəti

Mat 13:53-58; Luk 4:16-30

¹ Jeju ɿ lo-é-ti kinlé ɔw bəkoji-é-ti gogi. Njéndó né-je liə d'ɔw siə nati.

² Loki ndo taakoo lə jipi-je asi lé, Jeju ndó dow-je né męę kəykəwna-ti lə jipi-je. Dow-je ña ya kí d'oo néndó liə lé, néndó liə ɔr ndil-dé adi 'panè: Kay! Dow kinlé ɿ kì né-je kinlé rá wa? Gosi kinlé ingə rá wa? Ə ę ra ban bá ra-né nékoji-je kí bè kinlé wa?

³ Ɛ ya bá to kodi kijə kagi kí ngon lə Mari lé al wa? Ngankɔ-é-je ya 'to Jaki, kì Jojesi, kì Jude, kì Simɔ-je, ə kɔnan-é-je ya d'isi dan-ji-ti nè tin al wa? Né-je kin ya ra adi Jeju təl jigi nɔ-dé-ti ɔgi-dé kadi d'adi-é męę-dé.

⁴ †Beba Jeju pa sə-dé panè: «Njèpata kí ta Lubə-ti lé, dow-je kí męę bəkoji-é-ti, kì dan noji-é-je-ti, kì męę kəy-ti liə ya par d'a nədi-é.»

⁵ Gin-é kin bá nékoji káre ya kàrè Jeju asi ra-né bəkoji-é-ti al. Njémɔy-je kí dan-ti-je ya par bá ę ində ji-é do-dé-ti adi d'ingə lapiya.

⁶ Męęngə lə-dé ra adi ta igi Jeju səl. Beba Jeju ɔw nganbe-je-ti kí do lo-ti nɔɔ ndó dow-je né.

Jeju ulə njékwulə-je kí dɔgi gidi-é joo

Mat 10:5-14; Luk 9:1-6; 10:1-20

⁷ Jeju ba njékwulə-je liə kí dɔgi gidi-é joo ə ulə-dé joo-joo ə adi-dé tógi do ndil-je-ti kí maji al.

† 6:4 6:4 Ja 4:44

⁸ E ndøji-dé panè: Loki isi owi lé, uni né kow mba ji-si-ti al, salangi ya par é uni. Uni mbè al rəm, uni mbu kow mba al rəm, bá iləi là posi-si-ti al rəm tɔ.

⁹ Ngà idə-dé panè: «Uləi saba nja-si-ti, ə uləi kubi dɔ-nɔ-ti joo al.»

¹⁰ Jezu idə-dé bəy panè: Mee kəy kí owi-ti lé, mee kəy-é kin ya isi-ti sar kadi ji-né.

¹¹ †‡ Ə kinə d'uwə-si ki rɔ-dé-ti al rəm, d'oo ta lə-si al rəm, bá isi 'tɛɛi mee be-é-ti kinlé rəmə, 'gəki kodi kí nja-si-ti kɔgi kadi tɔji kí ta tɔ dɔ-dé-ti.

¹² Beba de d'ow d'ilə mbɛ kɔ kadi dow-je d'inə panjiyə-dé-je kí maji al kɔgi.

¹³ †De 'tubə ndil-je kí maji al nɔ ya dɔ dow-je-ti kɔgi rəm, bá njémɔy-je nɔ ya d'ur ubi dɔ-dé-ti adi d'ingə lapiya rəm tɔ.

Koy lə Jə kí njera dow-je Batəm

Mat 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-9

¹⁴ †Ngar Erodi oo poy Jezu; kdotalə ri-é fa mbing adi dow-je 'panè: «To Jə kí njera dow-je batəm kí ndɔki oy lé bá tɔsi ndəl ində lo tɛɛ, bá ow-né kɔ tɔgi ra-né nékɔji-je kinlé.»

¹⁵ De kí dan-ti-je 'panè: «To Eli*», de kí nɔ-je 'panè: «To kí káre dan njépata-je-ti kí ta Lubə-ti kí kete.»

¹⁶ Ngà loki Erodi oo ta kinlé, ɛ panè: «To Jə kí njera dow-je batəm kí ndɔki m'adi 'gangi dɔ-é lé bá təl tɔsi ndəl ində lo tɛɛ.»

† **6:11 6:11** Knj 13:51 † **6:11 6:11** Luk 10:4-11 † **6:13 6:13** Jak 5:14 † **6:14 6:14** Mat 16:14; Mar 8:28; Luk 9:19 * **6:15 6:15** Eli kinlé to káre dan njépata-je kí ta Lubə-ti kí low.

17 †Kdo ndoki Erodi ya adi d'uwə Ja 'doo-é kì kullə gindingi, d'ilə-é dangay-ti, kdotalə Erodi de kì Pilipi 'to ngankɔ-ɲa-je, ya rəmə Erodi təl taa Erodiadi, kí ne Pilipi,

18 bá Ja idə-é panè: «Taa kí 'taa Erodiadi kí ne ngonkɔ-i kinlé to tó-é al.»

19 Wɔngi ra Erodiadi ɲa adi sangi rəbi tɔl-é, ngà ingə rəbi-é al,

20 kdo Erodi bəl Ja, kdotalə ɛ gə kí Ja lé to dow kí njururu rəm, aa njay rəm adi ɛ ngəm-é. Loki ɛ oo ta-je kí Ja pa pa lé mɛɛ-é uwə-é kì ta ɲa; bè ya kàrè ta-je liə nəl-é koo.

21 Ngà ndo madi, Erodiadi ingə kəm lo kí maji ndo ra ɲay koji Erodi-ti. Ndo-é-ti kinlé Erodi ra nékuso ba-né dow-je kí boy-boy kí njékisi do be-ti, kì 'boy lə Asgar-je rəm, kì dow-je kí ri-dé ba donangi Galile-ti rəm.

22 Ngon lə Erodiadi kí dené andi kəy go-dé-ti ə ndam adi nəl Erodi ɲa rəm, nəl dow-je kí 'ba-dé lo nékuso-ti lé ɲa rəm tɔ. Beba ngar idə ngon kí dené lé panè: Né kí mɛɛ-i ndigi ya 'dəji-m, ə m'a kadi-i.

23 Ngar un mindi-é panè: «M'ubi rɔ-m madi-i kadi ri-ri ya kí i dəji-m lé, m'a kadi-i. Lé to dəbi kɔbe lə-m ya kàrè m'a kadi-i.»

24 Beba ngon kí dené lé tɛɛ ɔw dəji kɔ-é panè: «Ri bá kadi m'dəji ngar lé wa?» Kɔ-é idə-é panè: «'Dəji do Ja kí njèra dow-je batəm.»

25 Tajinati nè ya ngon kí dené lé, təl ɔw rɔ Ngar-ti panè: «M'ndigi kadi lo kí nè-ti kin ya 'ilə do Ja kí njèra dow-je batəm mɛɛ supra-ti adi-m.»

† 6:17 6:17 Luk 3:19,20

26 Rɔ ngar nəl-é al, ya ngà ɛ asi kɔgi-é al, kɔɔ kubi kí ɛ ubi rɔ-é rəm, kɔɔ takəm kosi dow-je kí 'ba-dé lo nékuso-ti lé rəm tɔ.

27 Tajinatí nè ya ngar un ndu adi asgar káre kadi ɔw ree kì dɔ Jɔ kí njèra dow-je batəm lé.

28 Beba asgar lé ɔw kəy dangay-ti, ɔw gangi dɔ Jɔ ilə mɛɛ supra-ti ree-né adi ngon kí dené lé ə ɛ ɔw-né adi kɔ-é tɔ.

29 Loki njéndó né-je lə Jɔ d'oo poy-é lé, dɛ 'ree d'un nin-é d'ɔw 'dubi.

Ta lə mbə̀ kí m̀ k̀ kanjì kí joo

Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jɔ 6:1-14

30 Njékɔwkułə-je lə Jeju 'təl ree rɔ-é-ti d'ɔr-é poy né-je lay kí dɛ 'ra rəm, né-je lay kí dɛ 'ndó dow-je lé rəm tɔ.

31 Lo-é-ti kinlé kosi dow-je kí d'ɔw rəm, 'təl rəm lé d'ɔgi Jeju k̀ njékɔwkułə-je liə lo kuso né. Beba Jeju idə njékɔwkułə-je panè: «Adi j'ori rɔ-ji ngərəngi kɔɔ kadi səi kàrè 'taai koo sɛ tɔ.»

32 Beba dɛ d'al mɛɛ tò-ti kɔɔ kadi d'ɔw d'isi diləlo-ti ngərəngi.

33 Bè ya kàrè, kosi dow-je kí d'oo-dé lo kɔw-ti ə 'gə-dé lé, d'ì k̀ bebo-je kí gay-gay d'ay k̀ nja-dé d'ɔw kete nɔ-dé-ti lo-ti kí d'isi d'ɔw-ti lé.

34 †Loki Jeju ur nangi mɛɛ tò-ti rəmə, oo kosi dow-je kí 'tò nduy-nduy ə ta ɔ mɛɛ-é kɔɔ ta lə-dé, kɔɔ 'to kí bati-je kí njèkul-dé goto bè. ɛ ndó-dé né-je nɔ lo-é-ti kinlé.

35 Loki kàdì ɔw k̀ dɔ kur-ti lé, njéndó né-je liə 'ree rɔ-é-ti d'idə-é 'panè: «Kàdì ɔw k̀ dɔ kur-ti ngá rəm, bá lo kin kàrè to diləlo rəm;

³⁶ ἔν ἑ ὡσι-δέ ἀδὶ δ'ῶω κὶ κῶυλο-ἵε-τὶ, κὶ νγανῑε-ἵε κὶ δῶ lo-ti nè kḁῶ kadi 'ndogῑ né d'uso.»

³⁷ Jeju təl idə-dé panè: «Səi ya adi-dé né d'uso.» Ngà njékῶwkułə-ἵe 'təl dəji-é 'panè: «Kadi j'ῶw j'ndogῑ mbè kəm là kullə kί ndῶ bujoo j'ree-né j'adi d'uso wa?»

³⁸ Beḁa ɛ təl dəji-dé panè: «Mbè kandingi bá tò ji-si-ti wa? Ɔwi 'gɔi ooi.» Loki d'ῶw d'oo lé, 'ree d'idə-é 'panè: «J'ῶw kì mbè mῑ kì kanji joo.»

³⁹ Ngá bá ɛ un ndu adi-dé panè: «Uwəi dow-ἵe kì kuti-é kuti-é adi-dé d'isi dῶ wale-ti kί mbəl.»

⁴⁰ Dow-ἵe d'isi kì bar-é bar-é, d'uwə-nḁ bu-ἵe kì kῶrmῑ-ἵe.

⁴¹ Jeju ɔy mbè kί mῑ kì kanji kί joo lé, un kəm-é kì taá dῶrḁ-ti, ra oiyo Lubə. Go-ti, ɛ gangῑ mbè lé danḁ, təl-né adi njéndó né-ἵe kḁῶ kadi 'ləbi dow-ἵe. Ɔ təl gángῑ kanji kί joo lé kḁῶ dow-ἵe lay tῶ.

⁴² Dow-ἵe lay ya d'uso né 'ndan ndῶ-ndῶ.

⁴³ Dῶdum mbè kì dῶdum kanji lé nḁy adi njéndó né-ἵe d'ɔy rusi kàrè dῶgῑ gidi-é joo.

⁴⁴ Dow-ἵe kί d'uso mbè kinlé, dingəm-ἵe 'ra budῶgῑ lo mῑ.

Njiyə lə Jeju dῶ man babo-ti

Mat 14:22-36; Jḁ 6:15-22

⁴⁵ Go-ti rəmə, tajinati nè ya Jeju ɔsi njéndó né-ἵe liə adi d'al meɛ tò-ti kḁῶ kadi d'ῶw kete nḁ-é-ti gidi babo-ti kəl bebo-ti kί Betsayda ə ɛ ḁ nangi ḁ ɔsi kosi dow-ἵe kadi 'təl.

⁴⁶ Loki ɛ inḁ kosi dow-ἵe lé rəmə, ɛ ɔw al dῶ mbal-ti, kḁῶ pa ta kì Lubə.

⁴⁷ Loki ndῶ ree il rəmə, tò ḁ dan babo-ti danḁ; ngà Jeju ḁ kì kár-é nangi.

⁴⁸ Rəmə un kəm-é oo-né njéndó né-je liə kí d'ingə k̄ n̄a lo nəl tò-ti, kdɔtalə yəl tilə kəm-dé. Taginlò-ti ngá bá Jeju njiyə dɔ man babo-ti ɔw ki rɔ-dé-ti ə ɛ ndigi kində ta-dé gangi.

⁴⁹ Loki d'oo-é ɔw njiyə dɔ man-ti rəmə, də 'gir 'panè to «'m̄ dow!» Adì 'n̄ mbiti-mbiti.

⁵⁰ Kdɔtalə də lay ya d'oo-é adì bəl ində bandi-dé gangi, rəmə tajinati nè ya Jeju pa sə-dé panè: «Adì m̄e-si usi nangi, to m̄a b̄əy é 'b̄əli al.»

⁵¹ Go-ti, ɛ al isi sə-dé m̄e tò-ti rəmə gin yəl lé gangi d̄əsi, adì ɔr ndil-dé n̄a.

⁵² Kdɔtalə nékoji kí s̄əbi dɔ mbè kí Jeju ra lé kəm-dé t̄e dɔ-ti al, k̄dɔ m̄eŋḡa lə-dé.

Ta lə njém̄ɔy-je kí d̄ɔnangi Jenejarɛti-ti

⁵³ Loki d'ində babo 'gangi 't̄e d̄ɔnangi Jenejarɛti-ti rəmə, d'ur nangi 'tó tò lə-dé nganḡi ba-ti.

⁵⁴ Loki d'ɪ m̄e tò-ti 'rusi nangi rəmə, kalangi bè ya dow-je d'oo Jeju 'gə-é,

⁵⁵ adì d'ay d'ɔw m̄e b̄e-je-ti kí go lo-je-ti kí tin kin lay ya d'oti njém̄ɔy-je m̄e tuwə-je-ti lə-dé 'ree sə-dé lo-ti kí d'oo kí Jeju isi-ti.

⁵⁶ Lo-je lay kí Jeju ɔw-ti, nganb̄e-je, k̄i b̄ebo-je, k̄i ta ndr̄-je-ti lé, 'ree k̄i njém̄ɔy-je pandanglo-je-ti, ə 'ra ndoo ta-é-ti k̄dɔ kađi adì njém̄ɔy-je lé d'odi takubi liə ya par. Rəmə də lay kí d'odi takubi liə lé d'ingə lapiya ya tɔ.

7

*Parisi-je k̄i nékobe lə-dé
Mat 15:1-9; Luk 11:37-41*

¹ Parisi-je, kì dow-je kí nǎ-je kí 'to njéndó dow-je ndukun-je d'ì meẽ bebo Jorijalẽm-ti 'ree 'kəw-nǎ rɔ̃ Jeju-ti.

² Rəmə də d'oo kí njéndó né-je liə kí dan-ti-je 'togĩ ji-dé al ya d'uso-né né, adĩ kí go né kí kobe-ti læ-dé rəmə də d'oo d'adi to né kí tò yoro.

³ Parisi-je lé, də kì ndəgĩ jipi-je lay ya 'to njétəl rɔ̃-dé go nékobe-ti læ ka-dé-je, adĩ də 'togĩ ji-dé d'adi aa njay-njay bá d'uso-né né.

⁴ Loki d'ì lokosi-ti rəmə, d'a togĩ rɔ̃-dé lay bəy bá d'a kuso né. Nékoḃe-je kí rangĩ nǎ ya kí də 'təl rɔ̃-dé go-ti adi to togĩ kobi-je, kì gũm-je, kì jo sima-je.

⁵ Beba Parisi-je kì njéndó dow-je ndukun-je lé, 'dəjĩ Jeju 'panè: Kdɔ̃ ri bá njéndó né-je læ-i 'təl rɔ̃-dé go nékobe-ti læ ka-ji-je al, adi d'uso né kì ji-dé kí yoro wa?

⁶ Jeju ilə-dé-ti panè: Səi lé, 'toi njékədkəm dow-je. Ta kí Ejay njèpata kí ta Lubə-ti pa sɔbi-né dɔ̃-si lé to ta kí tɔgrɔ̃-ti ya. Lubə adĩ Ejay ndangĩ panè:

«Gin dow-je kinlé 'tətĩ kagĩ-m ndaá ta-dé-ti nè, Ngà meẽ-dé tò gay sə-m.»

⁷ Pole kí də 'pol-m kàrè to pole kí meẽ wəy kare; Kdɔ̃ né-je kí d'isĩ 'ndó dow-je lé, to ndukun-je kí dow-je d'un kì dɔ̃-dé.

⁸ Jeju təl pa sə-dé panè: Səĩ in̄əĩ ndukun-je læ Lubə kogĩ ə isĩ 'təlĩ rɔ̃-si go nékobe-ti læ dow-je.

⁹ Təl pa bəy panè: Səĩ uwəĩ rɔ̃-si ngǎ ya 'mbati ndukun-je læ Lubə rə, kdɔ̃ ngəm-né nékoḃe-je læ-si.

10 Kdo Moiyiji panè: 'Təti kagi bəbi-i kà kɔ-i. Ɛ pa bəy panè: Dow kí pa ta kí maji al do bəbi-é-ti əse do kɔ-é-ti rəmə, kadi toki təl dowbé kɔgi.

11 Ngà sɛi rəmə 'painè: Kinə dow pa kà bəbi-é əse kɔ-é panè: Né kí lé m'a ra-né sə-i lé, to «kɔrbə», adi kɔr mɛɛ-é to kadkare kí kadi Lubə.

12 Rəmə sɛi ɔgi dowbé kdo kadi ra né madi kdo bəbi-é əse kɔ-é ngá.

13 'Rai bè kin rəmə, to kun bá sɛi uni nékobe kí isi 'ndói-nə lé 'bujuri-né ta lə Lubə kɔgi; bá sɛi 'rai ko né-je kí rangi kí bè kin nə ya bəy tɔ.

14 Jeju təl ba kosi dow-je kà rɔ-é-ti ə panè: Sɛi lay ya 'yəli mbi-si ooi-né ta lə-m, ə kadi 'gəi mɛɛ-é maji tɔ.

15 Né kí à kɪ ndaa-ti kɔw mɛɛ dow-ti kdo təl-é dow-ti kí tò nɛ takəm Lubə-ti goto. Ngà né kí ɪ mɛɛ dow-ti tɛɛ ndaa-ti bá à ra kadi dowbé təl to dow kí tò nɛ takəm Lubə-ti.

16 [Dow kí mbi-é tò kdo kadi oo-né ta rəmə, kadi oo ta kin.]*

17 Lokɪ Jeju ɪnə kosi dow-je ɔw mɛɛ kəy-ti lé, njéndó né-je liə 'dəji-é kadi ɔr mɛɛ gosta kinlé adi-dé.

18 Jeju idə-dé panè: Sɛi lé ya kàrè négə nal-si bè tɔ wa? Ta lə né kí à kɪ ndaa-ti kɔw mɛɛ dow-ti kdo təl-é dow-ti kí tò nɛ takəm Lubə-ti al kinlé, sɛi kàrè 'gəi al tɔ wa?

19 Kdotalə né kí ɪ ndaa-ti lé, ɔw tagir-ti lə dow al, ngà ɔw mɛɛ-é-ti kdo tɛɛ kɔgi. Jeju pa bè kdo nékuso-je lay ya aa njay.

* **7:16 7:16** Ta-je kí tò mbunə né-ti kinlé [...] goto mɛɛ mbete-je-ti kí dosay kí dan-ti-je kí 'ndangi kà ji-dé kà ta greki.

20 Jeju təl pa bəy panè: Né kí ì tagir-ti lə dow tɛɛ ndaa-ti bá à təl-é dow-ti kí tò nɛ takəm Lubə-ti.

21-22 Kdɔ tagir-je kí maji al, kɪ ra kaya-je, kɪ bogi-je, kɪ təl dow-je, kɪ kiŋə ne-i əse ngɔbi-i kɔw sangi dow kí rangi-je, kɪ kəmkəi-je, kɪ mɛɛndul-je, kɪ kədi-na-je, kɪ néra ki go rəbi-é-ti al-je, kɪ kim-na-je, kɪ kulə ta ndil dow-ti-je, kɪ kɔjrɔ-je, kɪ néra kí dɔ mbó-ti-je kinlé ì mɛɛ dow-ti kəy, lo tagir-je-ti liə.

23 Né-je kí maji al lay kinlé tɛɛ mɛɛ dow-ti, ə ra adi dowbé təl né kí tò nɛ takəm Lubə-ti.

Kadmɛɛ lə dené kí to jipi al

Mat 15:21-28

24 Jeju ì lo-é-ti kinlé ɔw dɔnangi Tir-ti, ə ɔw mɛɛ kəy-ti káre bè. Ɛ ndigi kadi dow gə lo kí n'isi-ti al, ngà lo kadi bɔyɔ rɔ-é goto.

25 Kdɔ dené káre bè, kí ndil kí maji al ra ngon-é kí dené, oo poy Jeju rəmə, ree usi nja-é-ti.

26 Dené kinlé, to dené greki kí d'oji-é Siri, dɔnangi Penisi-ti. Ɛ nɔ ta Jeju-ti kdɔ kadi tubə ndil kí maji al dɔ ngon-n'è-ti kɔgi.

27 Ngá bá Jeju idə-é panè: 'Adi ngan-je d'uso né 'ndan moki, kdɔ kun nékuso ta ngan-je-ti kilə kadi ngan bisi-je lé to né kí tuwə ra al.†

28 Dené lé təl panè: Tɔgrɔ-ti ya 'Babe, ngà ngan bisi-je kí d'a gin tablə kuso né-ti lé, nɔ-nɔ ta ngan-je kí tusi nangi lé d'a kuso kare.

† 7:27 7:27 Ngan-je lé to jipi-je ə ngan bisi to dow-je kí 'to jipi-je al tɔ.

²⁹ Ngá bá Jeju idə-é 'panè: Kdɔ ta kí ta-i-ti kin ya, ɔw, ndil kí maji al lé tɛɛ mɛɛ ngon-i-ti kí dené lé kɔgi ngá.

³⁰ Loki dené təl ɔw mɛɛ kəy-ti liə lé, ingə ngon-é lé dɔ tirə-ti. Ndil kí maji al lé tɛɛ mɛɛ-é-ti kɔgi ngá.

Jeju k̀ nj̀mbito

Mat 15:29-31

³¹ Jeju ɿ dɔnangi Tir-ti təl al dɔnangi Sidɔ-ti ə ində dan bebo-je kí dɔgi gangi bá ɔw tɛɛ ta babo-ti kí Galile.

³² Rəmə dow-je 'ree k̀ dingəm káre kí to nj̀mbito, adi pa ta muki-muki rɔ Jeju-ti ə 'ra ndoo ta-é-ti kdɔ kadi ində ji-é dɔ-é-ti.

³³ Jeju ɔr-é dan kosi dow-je-ti ɔw siə k̀ kár-é mbəngi, ɛ tulə ngan ji-é-je mbi nj̀mbito-ti lé ə ra man ta-é ji-é-ti ɔdi-né ndɔ-é tɔ.

³⁴ Go-ti, un kəm-é ki dɔrɔ-ti, ilə koo puɣ ə panè: «Epa», kɔr mɛɛ-é to «'tɛɛ.»

³⁵ Rəmə tajinati nè ya mbi-é tɛɛ, ndɔ-é d̄iré b̀r̀r̀r̀, adi pa ta maji.

³⁶ Jeju ndəji-dé kadi 'pa ta-é d'adi dow oo al. Ngà ɛ ndəji-dé n̄a rəmə, dɛ d'ilə mbɛ-é ki kete-kete tɔ.

³⁷ Né kinlé ɔr ndil-dé n̄a adi 'panè: Kay! Né ra-é-je maji dɔrɔ, nj̀mbito-je kàrè ɛ adi-dé d'oo ta rəm, bá dɛ kí ndɔ-dé dɔɔ kàrè adi-dé 'pa ta rəm tɔ.

8

Ta kí ɔb̄i dɔ mb̀ k̀ siri k̀ ngan kanji

Mat 15:32-39; Mar 6:35-44

¹ Ndo-é-ti kinlé, kosi dow-je kí 'tò nduy-nduy ya 'təl kəw-nə ro Jeju-ti rəmə, né kí kadi d'uso goto; beba Jeju bá njéndó né-je liə idə-dé panè:

² Ta ỳ mee-m kdo kosi dow-je kan! Kdo de 'ra ndo mutə sə-m bone ya, ngà né kí kadi d'uso goto.

³ Ə kinə m'inə-dé m'adi d'ow bee mee-dé bo bè lé, d'a gudi rəbəə kdo de kí nǎ-je d'ǐ əbi.

⁴ Beba njéndó né-je liə d'ilə-é-ti 'panè: Ngà dow à kingə mbə rá diləlo-ti nè kdo kadi d'uso 'ndan wa?

⁵ Jeju dəji-dé panè: Mbə ra kandangi ji-si-ti wa? De 'panè: J'ow kǐ mbə siri.

⁶ Beba Jeju adi dow-je d'isi nangǐ rəmə oy mbə kí siri lé, ra oiyo Lubə ə gǎngǐ danə, təl-né adi njéndó né-je liə kdo kadi 'ləbi kosi dow-je ə de 'ləbi-dé ya tɔ.

⁷ Njéndó né-je lé d'ow kǐ ngan kanji sɛ tɔ. Jeju ra oiyo Lubə do ngan kanji-ti lé ə 'təl-né adi njéndó né-je 'ləbi dow-je do-ti.

⁸ Dow-je d'uso né 'ndan ndə-ndə bá dɔdum-é-je nǎy adi d'oy jangá siri.

⁹ De kí d'uso né lé d'a ra budɔgi lo so je bè. Go-ti, Jeju inə-dé adi d'ow.

¹⁰ Ə tajinati nè ya ɛ al mee tɔ-ti, nati kǐ njéndó né-je liə ə d'ow donangi Dalmanuta-ti.

Parisi-je 'dəji nékɔji

Mat 16:1-4

¹¹ †Parisi-je 'ree ro Jeju-ti 'naji siə ta. De 'ndigi nǎ-é kdo koo ta kí mee-é-ti adi 'dəji-é kadi ra nékɔji kí ǐ dɔrǎ-ti kadi d'oo.

¹² †Jeju ilə mɛɛ-é puu ə panè: Kdo ri bá dow-je kí ngɔsnè kin dɔ̀ji-né nékɔ̀ji wa? Ooi maji, m'a kidə-si rəsi kí dow à ra nékɔ̀ji kadi dow-je kí ngɔsnè kin al.

¹³ Go-ti, Jeju inə-dé, al mɛɛ tò-ti gangi ba ɔw turə.

Ta lə əm lə Parisi-je kɪ əm lə Erodi

Mat 16:5-12

¹⁴ Mɛɛ njéndó né-je oy do mbè-ti adi d'un al; de d'ow kɪ mbè káre ya par mɛɛ tò-ti.

¹⁵ †Jeju ndə̀ji-dé panè: «Sə̀i kan! Ooi go rɔ-si maji kdo əm lə Parisi-je kɪ əm lə Erodi.»

¹⁶ Njéndó né-je 'pa-nə ta dan-dé-ti 'panè: Ta lə mbè kí goto ji-ji-ti lé bá ɛ pa-né ta kin bè kdo.

¹⁷ Jeju gə ta kí mɛɛ-dé-ti gow adi də̀ji-dé panè: Kdo ri é 'pai-nə ta dan-si-ti kdo mbè kí goto ji-si-ti lé wa? Sə̀i 'gəi al ya bəy wa? Kəm-si ijə do-ti al wa?

¹⁸ †Se to mɛɛngə wa? Kəm-si tò ya, rəmə ooi-né lo al wa? Mbi-si tò ya, rəmə ooi-né ta al wa? Mɛɛ-si ole do-ti al wa?

¹⁹ Loki ndə̀ki m'ləbi mbè mɪ dow-je budɔ̀gi lo mɪ lé se ɔyi dɔ̀dum-é kí nəy kàrè kandangi wa? De 'panè: Dɔ̀gi gidi-é joo.

²⁰ Ə loki ndə̀ki m'ləbi mbè kí siri dow-je budɔ̀gi lo sɔ lé, ɔyi dɔ̀dum-é kí nəy jangá kandangi wa? De 'panè: «J'oy jangá Siri.»

²¹ Bəfa Jeju təl idə-dé 'panè: «Kin ya kàrè 'gəi gin-é al ya bəy wa?»

Jeju de kà njèkəmtɔ kɪ Betsayda
Mar 10:46-52; Jɑ 9:1-11

²² Loki 'ree 'tɛɛ mɛɛ ɓe-ti kɪ Betsayda lé, dow-je 'ree kɪ njèkəmtɔ rɔ Jeju-ti, 'nɔ ta-é-ti kɔɔ kadi ɔɔɔ rɔ-é.

²³ Beɓa Jeju uwə ji njèkəmtɔ lé, ɔr-é ɔw siə gidi ɓe-ti, ra man ta-é kəm-é-ti ə ində ji-é dɔ-é-ti ɓəy ɓá dɔji-é panè: Se oo né madi wa?

²⁴ Njèkəmtɔ lé tɛɛ kəm-é ə panè: M'oo dow-je, ngà m'oo-dé 'titi-n̄ɑ kɪ kagi-je bè ə d'ɔw njiyə.

²⁵ Jeju təl ində ji-é kəm-é-ti gogɪ; loki njèkəmtɔ lé tɛɛ kəm-é rəmə, ɛ ingə lapiya ə oo né kɪ rá-rá ya kàrè gə.

²⁶ Beɓa Jeju in̄ə-é kadi ɔw ɓee rəmə, idə-é panè: «'ɔw mɛɛ ɓe-ti al ngá.»

Piyər pa rəsi kɪ Jeju to dow kɪ Lubə mbəti-é
Mat 16:13-20; Luk 9:18-21

²⁷ Jeju ɔw nati kɪ njéndó né-je liə mɛɛ nganɓe-je-ti kɪ dɔnangi Sejare-ti lə Pilipi. Loki d'isi d'ɔw lé ɛ dɔji-dé panè: «Dow-je 'panè m'to n̄ɑ wa?»

²⁸ †Beɓa de d'idə-é 'panè: «Dow-je kɪ dan-ti-je 'panè: “I 'to Jɑ kɪ njera dow-je batəm”, ə de kɪ n̄ɑ-je 'panè: “I 'to Eli”, ə de kɪ rangɪ 'panè: “I 'to kɪ kàre dan njépata-je kɪ ta Lubə-ti.”»

²⁹ †Ngà Jeju təl dɔji-dé panè: «Ə kɪ go gə-é-ti lə-si səi ya bè lé, m̄ɑ m'to n̄ɑ wa?» Piyər idə-é panè: «I 'to Kristi*.»

³⁰ Beɓa Jeju ndɔji-dé n̄ɑ kadi 'pa d'adi dow oo al.

† **8:28 8:28** Mar 6:14,15; Luk 9:7,8 † **8:29 8:29** Jɑ 6:68,69 * **8:29 8:29** Kristi lé kɔr mɛɛ-é to dow kɪ Lubə mbəti-é.

Jeju pa ta kí dɔ koy-é-ti k̀̀ tɔsi ndəl-ti liə

Mat 16:21-28; Luk 9:22-27

³¹ Jeju ndó né njéndó né-je liə panè: «Tò kadi Ngon lə dow à kingə k̀̀ ɲa, 'ngatógi-je lə jipi-je k̀̀ njékun dɔ njégugné-je lə Lubə, k̀̀ njéndó dow-je ndukun-je, d'a mbati-é, d'a tɔl-é, ngà ndɔ kí njèkungi-ti mutə rəmə à tɔsi ndəl kində lo tɛɛ.»

³² Ɛ idə-dé ta kin rəsi, beba Piyər ɔr-é ɔw siə kəl káre ɔw kəl siə.

³³ Ngà Jeju təl kəm-é oo njéndó né-je liə ə ndángi Piyər panè: «Satə, 'ɔti k̀̀ rangi ta-m-ti, kɔɔ tagir-je lə-i to tagir-je lə dow-je, bi to tagir-je lə Lubə al.»

³⁴ †Go-ti, Jeju ba kosi dow-je nati k̀̀ njéndó né-je liə idə-dé panè: «Kinə dow ndigi kun go-m rəmə, kadi ta rɔ-é ɔ-é al, kadi un kagdəsi liə uti ə un go-m.

³⁵ †Kɔɔ dow kí rá-rá kí ndigi kaji rɔ-é rəmə à tuji rɔ-é, ngà dow kí ilə rɔ-é kɔgi kɔɔ ta lə-m əse kɔɔ ta lə Poyta kí Maji lé à kaji rɔ-é.

³⁶ Kadi dow ingə né-je kí dɔnangi-ti nè lay ə ndil-é tuji lé, maji-é to ri wa?

³⁷ Ri bá dow à kadi kɔɔ kɔr-né tó ndil-é wa?

³⁸ Kɔɔtalə dow kí ra rɔsɔl dɔ-m-ti, k̀̀ dɔ ta-je-ti lə-m ǹ̀ dow-je-ti kí kaglo-ti kí ngɔsnè kí 'to njérakaya-je, k̀̀ njéramajal-je kinlé, Ngon lə dow kàrè à ra rɔsɔl dɔ dowbé-ti loki ɛ à ree dan rifa-ti lə Bobi-é nati k̀̀ malayka-je kí d'aa njay lé tɔ.»

9

¹ Jeju təl idə-dé bəy panè: Ooi maji, m'a kidə-si

† **8:34 8:34** Mat 10:38; Luk 14:27 † **8:35 8:35** Mat 10:39; Luk 17:33; Ja 12:25

rəsi kí dow-je madi dan de-ti kí d'a nè kinlé, d'a koo kɔ̃be læ Lubə kí à ree kì tógì kinlé kì kəm-dé bəy bá d'a koy.

Ta kəm Jeju mbəl adi tò gay

Mat 17:1-13; Luk 9:28-36

² †Ndo məkə go-ti, Jeju adi Piyər, kì Jaki, kì Ja d'ow siə d'ow d'isi kì kár-dé do mbal-ti kí ngəl rəmə rɔ-é mbəl tò gay takəm-dé-ti.

³ Kubi-je liə ndɔy ngilingi-ngilingi, nda mbəy-mbəy ə to nda kí dow kí donangi-ti nè kí à kasi ra né kadi nda bin ya goto.

⁴ Rəmə Eli de kì Moiyiji 'teɛ sə-dé kɔy ə d'a d'ɔji ta kì Jeju.

⁵ Beba Piyər idə Jeju panè: Njèndó dow-je né, maji n̄a kadi j'isi nè ya ngá. Adi j'rai kəykubi mutə; káre à to 'lə-i, káre to 'lə Moiyiji ə káre to 'lə Eli to.

⁶ Piyər gə ta kí à pa al, kdɔtalə bəl ində bandi-dé gangi.

⁷ †Kilndi ree səbi do-dé-ti rɪpi rəmə ndi dow ba dan kilndi-ti lé panè: Ʒ kinlé, to ngon-m; m'ində-é dan kəm-m-ti; ooi ta liə.

⁸ Tajinati nè ya njèndó né-je 'gɔ lo 'gəə do-dé rəmə d'oo dow kí rangi al, ngà Jeju ya kì kár-é bá a sə-dé.

⁹ Loki d'ɪ do mbal-ti d'isi risi nangi lé, Jeju ndəji-dé panè: «Né kí ooi kinlé, 'pai ta-é adi dow oo al ya sar kadi Ngon læ dow tɔsi-né ndəl ində lo teɛ dan dow-je-ti kí d'oy.»

¹⁰ Dɛ təl rɔ-dé go ta-ti kinlé ya, ngà dɛ 'dəji-na ta 'panè se tɔsi ndəl kində lo tɛɛ dan dow-je-ti kí d'oy kinlé kɔr mɛɛ-é to ri ɔn wa?

¹¹ †Beba dɛ dəji Jeju 'panè: «Kdo ri bá njéndó dow-je ndukun-je 'panè: “Tò kadi Eli ree moki tá” wa?»

¹² Ɛ idə-dé panè: «Eli lé, à təl ree kete ə à kosi nja né-je nati kì gangi-é gangi-é lay. Ngà kdo ri bá 'ndàngi 'panè: “Ngon lə dow à kingə kù nɔ rəm, dow-je d'a nədi-é rəm lé wa”?

¹³ Ngà m'a kidə-si rəsi kí Eli lé ree ngá ə dow-je 'ra siə né-je kí mɛɛ-dé ndigi titi kí 'ndàngi-né ta kí sɔbi dɔ-é lé ya.»

Jeju tubə ndil-je kí maji al dɔ ngon-ti

Mat 17:14-21; Luk 9:37-43

¹⁴ Loki 'təl 'ree ngɔsi kì ndəgi njéndó né-je lé, d'oo kí kosi dow-je kí 'tò nduy-nduy ya d'ilə-na 'gəə dɔ-dé bá njéndó dow-je ndukun-je d'isi 'naji sə-dé ta.

¹⁵ Beba loki dow-je d'un kəm-dé d'oo Jeju rəmə, kàdi-dé uwə-dé pɔy ə d'ay ngɔdi kì rɔ-é-ti kdo ra-é lapiya.

¹⁶ Jeju dəji njéndó né-je liə panè: Isi naji sə-dé ta dɔ ri-ti wa?

¹⁷ Dow káre dan kosi dow-je-ti idə-é panè: Njéndó dow-je né, m'ree kì ngon-m rɔ-i-ti, kdɔtalə ndil kí maji al ra-é adi pa ta al.

¹⁸ Lo lay ya kí ndil kí maji al kin uwə-é-ti lé, itə-é ilə-é nangi rəm, əm ta-é ɪ puki-puki rəm, uso ngangí-é məgəgə-məgəgə rəm, bá ndaji-é ndéy-ndéy rəm tɔ. M'dəji njéndó né-je lə-i kadi 'tubə

† 9:11 9:11 Mat 11:14

ndil kí maji al kinlé dɔ-é-ti kɔgi ya, ngà de d'asi al.

¹⁹ Beba Jeju idə-dé panè: Səi ko dow-je kí njémɛɛngɔ-je kan! M'a kisi sə-si natɪ asi kaglo ban bəy wa? M'a kisi dɔ-ti sə-si asi kaglo ban bəy wa? 'Reei kɪ ngon lé rɔ-m-ti nè bè. Ə d'un ngon lé 'ree siə rɔ-é-ti.

²⁰ Loki ngon lé oo Jeju taá ya rəmə, ndil kí maji al lé ɔsi-é kɪ tɔgi-é adi-é usi nangi ə ndur kuti-kuti adi əm ta-é ɪ puki-puki.

²¹ Jeju dəji bɔbi ngon lé panè, né kinlé ra-é bè asi dɔkaglo ban ngá wa? Ɛ ilə-é-ti panè: Ra-é ngon-é-ti nɔ ya ə

²² taá-taá ya ndil lé ɔsi-é ilə-é pərəə-je, ilə-é mani-je kɔ kadi-é oy. Ngà kinə 'a kasi ra né madi rəmə, 'oo kəmtondoo lə-ji ə 'ra sə-ji.

²³ Jeju ilə-é-ti panè: I 'dəji-m 'panè se m'a kasi wa? Dow kí adi mɛɛ-é lé, né kí à dum-é ya goto.

²⁴ Lo-é-ti kin ya bɔbi ngon lé ilə bɔbi ndi-é nangi panè: M'adi mɛɛ-m, 'ra sə-m kɔ kadmɛɛ lə-m asi al.

²⁵ Loki Jeju oo kí kosi dow-je d'ay miriri-miriri kɪ rɔ-dé-ti rəmə, ndáŋgi ndil kí maji al lé panè: «I ndil kí njəkɔgi dow koo ta, njəkɔgi dow pa ta kinlé, m'un ndu madi-i kadi 'tɛɛ mɛɛ ngon-ti kin kɔgi ə 'təl 'ree mɛɛ-é-ti gogi al ya riw ngá.»

²⁶ Ə ndil kí maji al ur kəə ə ɔsi ngon lé kɪ tɔgi-é nɔ bá tɛɛ-né kɔgi mɛɛ-é-ti. Ngon lé tò titi dow kí oy bè, adi dow-je kí d'ɔ lo-é-ti lé 'panè ɛ oy.

²⁷ Ngà Jeju uwə ji-é, un-é-né kɪ taá ə ɛ ɪ ɔ taá.

²⁸ Loki Jeju ɔw kəy rəmə, njéndó né-je liə d'isi siə kɪ kár-dé ngá bá 'dəji-é 'panè: Kɔ ri bá jɛ ya

kì dɔ-ji j'asi tubə ndil kí maji al kinlé kɔgi al wa?

²⁹ Beba ɛ idə-dé panè: Ko ndil-je kì bè kinlé, ta kì pa kì Lubə ya par bá dow à tubə-dé-né.

Nja joo kí Jeju pa ta kí dɔ koy-é-ti kì dɔ tɔsi ndəl-ti liə

Mat 17:22-23; Luk 9:43-45

³⁰ D'ɪ lo-é-ti kinlé d'ɔw ə d'ində dɔnangi Galile 'gangi rəmə, Jeju ndigi kadi dow gə al.

³¹ Kdɔ ɛ ndó né njéndó né-je liə taá-taá ə idə-dé panè: «D'a kilə Ngon lə dow ji dow-je-ti kdɔ kadi 'tɔl-é, ngà ndɔ mutə go ndɔ koy-é-ti lé, ɛ à tɔsi ndəl kində lo tɛɛ.»

³² Ngà njéndó né-je 'gə mɛɛ ta kinlé al rəm, bá dɛ 'bəl lo dɛji-é ta dɔ-ti rəm tɔ.

Ná to kí boy dɔ madi-é-je-ti wa?

Mat 18:1-5; Luk 9:46-48

³³ Dɛ 'ree 'tɛɛ Kapernayim. Ə loki d'isi kəy ngá bá Jeju dɛji njéndó né-je liə panè: Ri bá 'naji-nə ta dɔ-ti rəbəə lé wa?

³⁴ †Ngà dɛ d'ilə-é-ti al, kdɔtalə dɔ rəbi-ti lé, d'ɔw 'naji-nə ta 'panè se ná bá to kí boy nə dan-dé-ti wa?

³⁵ †Beba Jeju uwə lo isi-ti nangi ə ba njéndó né-je kí dɔgi gidi-é joo lé ki rɔ-é-ti bá idə-dé panè: Dow kí ndigi to kí dɔsəy lé, kadi təl rɔ-é ki sɔy dow-je lay rəm, bá kadi-é təl rɔ-é ngonnjəkullə-ti lə dow-je lay rəm tɔ.

³⁶ Go-ti, Jeju un ngon kí ndɛ bè adi-é ə dan-dé-ti danə ə go-ti təl uwə-é kadi-é-ti bá idə-dé-né ta panè:

† 9:34 9:34 Luk 22:24 † 9:35 9:35 Mat 20:26,27; 23:11; Mar 10:43,44; Luk 22:26

37 †Dow kí rá-rá kí uwə ngon kí titi ɛ kin bè kɪ rɔ-é-ti kɔɔ ta lə-m kin rəmə, to mə ya dowbé uwə-m kɪ rɔ-é-ti to tin. Ə dow kí uwə-m kɪ rɔ-é-ti lé, to mə bè bá dowbé uwə-m kɪ rɔ-é-ti al, ngà to njèkulə-m bá dowbé uwə-é kɪ rɔ-é-ti tin.

Dow kí ɔsi ta Jeju al lé to dow liə

Luk 9:49-50

38 Jǎ idə Jeju panè: «Njèndó dow-je né, jɛ j'oo dow káre un ri-i bá isi tubə-né ndil-je kí maji al dɔ dow-je-ti é j'sangi kadi j'ɔgi-é dɔ-ti kɔɔ ɛ un go-ji al.»

39 Jeju panè: «Ɔgi-é dɔ-ti al, kɔɔ dow kí ra nékɔji kɪ ri-m lé, à təl tajinati nè pa ta kɪ maji al dɔ-m-ti go-ti al.»

40 †Kɔɔ dow kí ɔsi-ji kɪ ta al lé, to dow lə-ji.

41 †Dow kí adi-si man kəy mɛɛ kaman káre kɔɔ to kí sɔi 'toi dow-je lə-m mə Kristi* lé, ooi maji, m'a kidə-si rəsi kí dowbé kin à nal nékugə doji-é al.

Ta lə dow kí ra madi-é adi ra majal

Mat 18:6-9; Luk 17:1-2

42 Ngà kinə dow ra dow káre dan ngan dow-je-ti kí d'adi-m mɛɛ-dé kin adi-é ra majal lé, lé 'dɔɔ mbal kusi ko kí boy mindi-é-ti bá d'ilə-é-né dan babo-ti ya kàrè 'liə tò soti bəy.

43 †Kinə ji-i ra-i adi 'ra majal rəmə, 'gangi-é ilə-é kɔgi; kadi 'ɔw lo kiskəm-ti kɪ ji-i káre lé tò soti

† 9:37 9:37 Mat 10:40; Luk 10:16; Jǎ 13:20 † 9:40 9:40 Mat 12:30; Luk 11:23 † 9:41 9:41 Mat 10:42 * 9:41 9:41 Kristi lé kor mɛɛ-é to dow kí Lubə mbəti-é. † 9:43 9:43 Mat 5:30

itə kadi 'ngəm ji-i joo lay ə 'ow-né dan pər-ti kí tò sartagangi.

⁴⁴ [Lo-é-ti kinlé kode-je kí rɔ dow-ti d'a koy al rəm, bá pər kí titi kàrè à koy al rəm tɔ.]†

⁴⁵ Kinə nja-i ra-i adi 'ra majal rəmə, 'gangi-é ilə-é kɔgi; kadi 'ow lo kiskəm-ti kə nja-i káre lé, tò soti itə kadi 'ngəm nja-i joo lay ə 'ow-né dan pər-ti kí tò sartagangi.

⁴⁶ [Lo-ti kí kode-je kí rɔ dow-je-ti d'a koy al rəm, bá pər kí titi kàrè à koy al rəm tɔ.]‡

⁴⁷ †Kinə kəm-i ɔw sə-i adi 'ra majal rəmə, 'ɔr-é 'ilə-é kɔgi. Kadi 'ow kɔʒe-ti lə Lubə kə kəm-i káre-rè lé tò soti itə ngəm kəm-i joo lay ə d'ilə-i-né dan pər-ti kí tò sartagangi.

⁴⁸ Lo-ti kí kode-je kí rɔ dow-je-ti d'a koy al rəm, bá pər kàrè à koy-ti al rəm tɔ.

⁴⁹ Kdɔ dow kí ində dan pər gangi lé aa njay-njay ə titi-nɔ kə kati bè.

⁵⁰ †Kati to né kí maji ya, ngà kinə mbinə-é ɔr kɔgi lé dow à ra-né ban bá à təl dɔ gogi bəy wa? Adi rɔ-si taa kati ə isi-nɔ kə lapiya.

10

*Ta kí dɔ gángi-nɔ-ti lə dené kə dingəm
Mat 5:31-32; 19:1-12; Luk 16:18; Det 24:1-4*

† **9:44 9:44** Ta-je kí tò mbunə né-ti kinlé [...] goto meɛ mbete-je-ti kí dosay kí dan-ti-je kí 'ndangi kə ji-dé kə ta greki. ‡ **9:46 9:46** Ta-je kí tò mbunə né-ti kinlé [...] goto meɛ mbete-je-ti kí dosay kí dan-ti-je kí 'ndangi kə ji-dé kə ta greki. † **9:47 9:47** Mat 5:29 † **9:50 9:50** Mat 5:13; Luk 14:34,35

¹ Jeju i lo-é-ti kin ow donangi Jude-ti gidì ba jurde-ti. Kosi dow-je 'təl 'kəwnə rɔ-é-ti, ə titi kí ɛ ra-né low-low lé, ɛ ndó-dé né ya bəy.

² Rəmə Parisi-je 'ree rɔ-é-ti kɔɔ nɔ-é koo ta kí mee-é-ti adi 'dɔji-é 'panè se to tó-é kadi dow tubə ne-é wa?

³ Jeju ilə-dé-ti panè: Moiyiji un ndu dɔ-ti adi-si panè ri wa?

⁴ †De təl d'idə-é 'panè: Moiyiji lé un ndu panè: Kinə dow tubə ne-é rəmə kadi 'adi-é mbete tubə bane.

⁵ Bəba Jeju təl panè: To ta lə meɛngɔ lə-si bá Moiyiji ndangi-né ndukun kinlé adi-si.

⁶ Ngà lo kulə gin donangi-ti lé, Lubə ra dené kì dingəm.

⁷ Gin-é kin bá dingəm à kiɲə-né kɔ-é kì bɔbi-é kɔɔ tiɲə nati kì ne-é.

⁸ Ə də joo lay ya 'təl kubru rɔ kí káre-rè. Adi də 'to dow-je joo al ngá; ngà 'to kubru rɔ kí káre-rè.

⁹ Né kí Lubə tó nati lé, kadi dow tuti al.

¹⁰ Loki d'isi mee kəy-ti lé, njéndó né-je 'təl 'dɔji-é ta dɔ-ti ya bəy.

¹¹ †Bəba idə-dé panè: Dow kí tubə ne-é bá taa dené kí rangi lé, ɛ ra kaya nɔ ne-é-ti kí kete.

¹² Rəm bá dené kí iɲə ngɔbi-é ə taa dingəm kí rangi kàre ra kaya ya tɔ.

Ta lə Jeju kì ngan-je kí dɔ-dé này

Mat 19:13-15; Luk 18:15-17

¹³ Dow-je 'ree kì ngan-je rɔ Jeju-ti kɔɔ kadi ində ji-é dɔ-dé-ti. Ngà njéndó né-je 'kɔl sə-dé.

14 Loki Jeju oo né kí 'ra kinlé rəmə, mee-é ɔ̃-é adi idə-dé panè: «In̄əi ngan-je adi 'ree rɔ-m-ti, bi ɔgi-dé al, kdɔtalə kɔ̃be lə Lubə tò kɔɔ dow-je kí 'titi-n̄ə sə-dé bə.

15 †Ooi maji, m'a kidə-si rəsi. Dow kí ndigi kɔ̃be lə Lubə titi-n̄ə k̄i ngon kí s̄ə ndigi-né kin al lé à kɔw-ti nd̄ə bə al.»

16 Go-ti, Jeju uwə ngan-je lé ki rɔ-é-ti, ə ində ji-é dɔ-dé-ti bá tɔr-né ndi-é dɔ-dé-ti.

Ta lə dingəm kí njènékingə

Mat 19:16-30; Luk 18:18-30

17 Loki Jeju un rəbi isi ɔw rəmə, dingəm káre ay ngodi go-é-ti, tɔsi məkəji-é nangi nɔ̃-é-ti ə dəji-é panè: «Dow kí maji kí njéndó dow-je né, ri bá m'a ra bá m'a kisi-né kəm sartagangi wa?»

18 Jeju idə-é 'panè: «Kɔɔ ri bá i 'ba-m dow kí maji wa? Dow kí maji goto, Lubə ya k̄i kár-é ə maji.

19 'Gə ndukun-je lə Lubə gɔw: “A tɔl dow al, 'a ra kaya al, 'a bɔgi al, 'a tət̄i ta kí ndángi al, 'a ra né kí maji al k̄i dow al, 'a tət̄i kagi bɔbi-i k̄i kɔ̃-i.”»

20 Dingəm lé ilə-é-ti panè: «Njéndó dow-je né, basa-m-ti n̄u ya m'təl rɔ-m go né-je-ti kin lay.»

21 Jeju oo-é géréré, ndigi-é ə idə-é panè: «Né káre nal-i bəy. 'ɔw 'ndogi nékingə-i lay ə 'ləbi là-é njéndoo-je rəmə ndɔ-é 'a kingə n̄ə dɔr̄ə-ti ə 'ree un go-m.»

22 Ngà rəmə dingəm lé rɔ-é nəl-é dɔ ta-ti kinlé al, adi ɔti ɔw k̄i rɔkati kan̄ə, kɔɔ to dow kí nékingə-é n̄ə.

† 10:15 10:15 Mat 18:3

23 Beba Jeju oo lo gəə dɔ-é, bá idə njéndó né-je liə panè: «Kadi njénékingə-je d'ow kɔbe-ti lə Lubə lé, to né kí nga n̄a.»

24 Ta kí Jeju pa lé ɔr ndil njéndó né-je. Beba Jeju təl idə-dé panè: «Ngan-m-je, kow kɔbe-ti lə Lubə lé nga n̄a.»

25 Kadi jambal dəə be libri-ti lé to né kí nga n̄a ya, ngà kadi njénékingə ɔw kɔbe-ti lə Lubə lé to né kí nga itə-é bəy.»

26 Ta kinlé ɔr ndil njéndó né-je ta madi-é-ti ya bəy, adi 'pa-n̄a ta dan-dé-ti 'panè: «Tò bè ngà ná bá à kaji wa?»

27 Jeju oo-dé gérérə ə 'panè: «Né kinlé dow-je bá dum-dé bi dum Lubə al, kɔ Lubə lé né kí dum-é goto.»

28 Rəmə Piyər idə-é panè: «Yən, je kinlé, j'tusi né-je lə-ji j'in̄ə bá j'un go-i tin.»

29 Beba Jeju ilə-ti panè: «Ooi maji, m'a kidə-si rəsi. Dow kí in̄ə kəy liə, kì ngankɔ-é-je, kì kɔnan-é-je, kì kɔ-é, kì bɔbi-é, kì ngan-é-je əse ndɔr-je liə kɔ ta lə-m rəm, kɔ Poyta kí Maji rəm lé,

30 kisi-é kì dɔ-é taá nè kin ya à kingə kí rangi dɔ-ti nja bu, adi to kingə kəy-je, kì ngankɔ-é-je, kì kɔnan-é-je, kì kɔ-é-je, kì ngan-é-je, kì ndɔr-je rəm, bá d'a kulə kəm-é ndoo-je rəm, bá à kingə kiskəm kí sartangani kaglo-ti kí à ree bəy rəm tɔ.

31 †Dow-je n̄a dan dɛ kí kete-ti d'a təl to dow-je kí gogi ə dow-je n̄a dan dɛ kí gogi-ti d'a təl to dow-je kí kete tɔ.»

Nja mutə kí Jeju pa ta kí dɔ koy-é-ti kì dɔ tɔsi

† 10:31 10:31 Mat 20:16; Luk 13:30

*ndəl-ti liə**Mat 20:17-19; Luk 18:31-34*

³² Loki Jeju kà njéndó né-je liə d'un rəbi d'isi d'ow ki Jorijalem lé, Jeju usi n̄-dé-ti. Mee njéndó né-je gangi man rəm, dow-je kí d'un go-dé kàrè 'bəl rəm tɔ. Beba Jeju ba njéndó né-je kí d̄ogi gidi-é joo ki rɔ-é-ti, pa sə-dé ta kí dɔ né-ti kí à t̄eɔ dɔ-é-ti panè:

³³ Yən, kɔw kí j'isi j'owi ki Jorijalem kinlé, d'a kilə Ngon lə dow ji njékun dɔ njégugné-je-ti lə Lubə, k̄i ji njéndó dow-je ndukun-je-ti. D'a gangta koy dɔ-é-ti rəm, d'a kilə-é ji gin dow-je-ti kí 'to jipi-je al.

³⁴ D'a soki-é rəm, d'a tubə yoro kəm-é-ti rəm, d'a tində-é k̄i ndəy marɔw ə d'a tol-é, ngà ndɔ kí njèkungi-ti mutə rəmə, à t̄osi ndəl kində lo t̄eɔ.

*Nédəji lə ngan lə Jebede**Mat 20:20-28; Luk 22:24-27; J̄a 13:1-17*

³⁵ Jaki k̄i J̄a kí 'to ngan lə Jebede lé, 'ree rɔ Jeju-ti 'panè: Njéndó dow-je né, j'ndigi kadi 'ra né kí j'ow k̄i d̄əji-i kin adi-ji.

³⁶ Ə Jeju d̄əji-dé panè: Ri bá səi ndigi kadi m'ra m'adi-si wa?

³⁷ Beba d̄e d'ilə-é-ti 'panè: J̄e lé j'ge kadi ndɔ kí 'a kisi dan rifa-ti lə-i rəmə, 'adi dow káre isi dɔ jikɔl-i-ti ə kí káre isi dɔ jigəl-i-ti tɔ.

³⁸ †E ilə-dé-ti panè: S̄əi lé, 'ḡəi né kí 'd̄əji lé al. A kasi kingəi k̄ə kí m'a kingə lé kare wa? Əse asi kadi 'ra-si «batəm» k̄ə kí m'a ra lé kare wa? Beba d'ilə-é-ti 'panè: Oiyó, j'a kasi kare.

† 10:38 10:38 Luk 12:50

39 Ə Jeju təl ilə-dé-ti panè: Təgrə-ti, kə kí m'a kingə lé a kingəi rəm, batəm kə kí d'a ra-m lé kàrè d'a ra-si tə.

40 Ngà ta lə kisi də jikəl-m-ti əse də jigəl-m-ti lé, to mə bə m'a kadi al. Ngà tə kdətələ dow-je kí Lubə ya ra go-é kete kdə-dé.

41 Loki ndəgi-é-je kí dəgi d'oo ta kin bə lé, wəngi ra-dé nə də Jaki-je-ti kə Jə lé.

42 †Beba Jeju bə-dé ə idə-dé panè: «Səi 'gəi kí də kí dow-je d'oo-dé kə njəkəbe də gin dow-je-ti kí gay-gay kí dənangi-ti nə lé, d'ulə kəm dow-je ndoo nə rəm, bə dow-je kí boy-boy kàrè d'ə be də dow-je-ti lé kí go lo njətəgi-ti rəm tə.

43 †Ngà səi lé, kə-nə kí bə kin ə goto dan-si-ti. Ngà dow kí ndigi kadi n'to kí boy dan-si-ti lé, kadi təl rə-é ngonnjəkullə-ti lə-si bane;

44 ə dow kí ndigi kadi n'to kí dəsəy dan-si-ti lé, kadi təl rə-é bə-ti lə-si lay tə.

45 Kdətələ Ngon lə dow lé ree kdə kadi dow-je 'ra kullə d'adi-é al, ngə ɛ bə ree kdə ra kullə kadi dow-je rəm, bə kdə kadi rə-é gangi-né də kosi dow-je rəm tə.»

Jeju adi Bartime kí njəkəmtə oo lo

Mat 20:29-34; Luk 18:35-43

46 Jeju kə njéndó né-je ree 'təɟ bebo Jeriko-ti. Loki d'isi 'təɟ kə gidi bə-ti nati kə njéndó né-je liə, kə kosi dow-je kí 'tə nduy-nduy rəmə, njəkəmtə kí 'bə-é Bartime kí to ngon lə Time, isi ngangi rəbi-ti isi kəy né.

† 10:42 10:42 Luk 22:25,26 † 10:43 10:43 Mat 23:11; Mar 9:35; Luk 22:26

⁴⁷ Loki e oo kí to Jeju kí Najareti lé, e ilə bəbi ndi-é nangi nɔ panè: «Jeju, ngonka Dabidi, 'oo kəmtondoo lə-m.»

⁴⁸ Rəmə dow-je nɔ 'ndangi-é kadi uti ta-é. Ngà e ilə bəbi ndi-é nangi nɔ itə kí kete lé bəy panè: «Ngonka Dabidi, 'oo kəmtondoo lə-m boo.»

⁴⁹ Bəba Jeju təl ɔ nangi ə panè: 'Bai-é ki nè. Ə de 'ba njəkəmtə lé d'idə-é 'panè: «'Uwə rə-i ngə, i taá, e ba-i.»

⁵⁰ Rəmə njəkəmtə lé ilə kubi kul liə kɔgi, ubə nangi rati, i bal ɔw rə Jeju-ti.

⁵¹ Ə e dəji-é panè: Ri bá i 'ndigi kadi m'ra m'adi-i wa? Njəkəmtə lé ilə-é-ti panè: «Njéndó dow-je né, kəm-m ya 'adi təl oo lo.»

⁵² Bəba Jeju idə-é panè: «'Ōti 'ɔw, kadi mɛɛ lə-i adi-i lapiya.» Rəmə tajinati nè ya kəm-é oo lo ə un rəbi go Jeju-ti.

Jeju mɛɛ bebo Jorijalɛm-ti

11

Ree Jeju Jorijalɛm

Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jɔ 12:12-19

¹ Loki d'isi d'ɔw ki bebo Jorijalɛm-ti bá 'ree 'tɛɛ ngɔsi kɪ be kí Betpaje, kɪ Betani kàdɪ mbal kɔ kagi Olibiye-je-ti rəmə, Jeju ulə njéndó né-je liə joo panè:

² «Ōwi mɛɛ ngonbe-ti kí tò nɔ-si-ti kin, rəmə tajinati nè ya a kingəi ngon koro kí dow al-é al bəy kí 'tó-é nangi ə 'tuti-é, 'reei siə.

³ Kinə dow dəji-si panè: “Tuti-é kɔɔ ri wa” rəmə idəi-é 'painè 'Babe fá ge-é ə tajinati nè ya à kiŋə-é kadi-é ree gogi* .»

⁴ Beba njéndó né-je lé d'ow rəmə d'ingə ngon koro kí 'tó-é ndaa-ti, takəy-ti, mbó rəbi-ti ə 'tuti-é tɔ.

⁵ Dow-je kí ná-je kí dan də kí d'a lo-é-ti lé 'dəji-dé 'panè: «To ri fá 'rai bè wa? 'Tuti ngon koro kinlé kɔɔ ri wa?»

⁶ Ə də d'ilə-dé-ti titi kí Jeju idə-dé-né lé, rəmə d'inə-dé d'adi d'ow siə.

⁷ Beba 'ree kà ngon koro lé d'adi Jeju ə 'labi kubi-je lə-dé gidi-é-ti adi Jeju isi dɔ-ti.

⁸ Dow-je nə 'labi kubi-je lə-dé dɔ rəbi-ti ə də kí ná-je 'təti balkəm kagi-je kí mɛɛ ndɔr-je-ti fá 'labi dɔ rəbi-ti.

⁹ Dow-je kí d'ow kete nɔ-é-ti kà də kí d'ow go-é-ti, 'tur kəə boy-boy 'panè:

«Kɔsgaji tɔ dɔ Lubə-ti! Kadi Lubə tɔr ndi-é dɔ dow-ti kí njèree kà ri 'Babe.

¹⁰ Kadi Lubə tɔr ndi-é dɔ kɔɔbe-ti kí isi ree, kadi-é tɔr ndi-é dɔ kɔɔbe-ti lə ka-ji Dabidi! Kɔsgaji tɔ dɔ Lubə-ti kí taá nɔ.»

¹¹ Jeju ɔw bebo Jorijalɛm-ti takəy-ti lə Lubə. Loki oo né-je lay kí titi rəmə, ɛ tɛɛ ɔw Betani kà njéndó né-je liə kí dɔgi gidi-é joo kɔɔ ndɔ isi il ngá.

* **11:3 11:3** Ta lə kiŋə koro kinlé mɛɛ mbete-je-ti kí ndàngi kà ji-dé kà ta greki lé, 'ná-je 'ndàngi-ti 'panè to 'ba njəkoro lé fá à kiŋə-é kadi d'ow siə d'adi Jeju ə kí madi rəmə 'panè to Jeju fá à kiŋə koro lé kadi təl ree rɔ 'ba-é-ti gogi.

Ta læ kote kí Jeju man-é

Mat 21:18-19

¹² Lo aa go-ti, loki d'ində lo 'tɛɛ mɛɛ ɓe-ti kí Betani lé ɓo ra Jeju.

¹³ Beɓa ɛ un kəm-é oo lo kete nɔ̄-é-ti rəmə, oo kote kí mbi-é iti maji ə ɔw gin-ti kɔɔ koo se n'a kingə kandi-é wa. Ngà loki tɛɛ gin-é-ti rəmə, kandi-é goto kɔɔtalə to nɔ̄y kandi liə al ɓəy.

¹⁴ Beɓa Jeju idə kote lé panè: «Nɔ̄ɔ ɓá dow à kijə kandi-i kuso gogi al ngá. Njéndó né-je d'oo ta liə kí pa lé.»

Jeju tubə njéragati takəy-ti læ Lubə

Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jə 2:13-22

¹⁵ Loki Jeju kɔ̄ njéndó né-je liə 'ree 'tɛɛ Jori-jalɛm lé, ɛ ɔw takəy-ti læ Lubə rəmə, tubə njéragati-je kɔ̄ njéndoɔi né-je kɔ̄gi, titə tablə-je læ njémbəl-nɔ̄ là-je kɔ̄ kagi kisi-je læ njéragati də-je tilə.

¹⁶ Dow káre ya kàrè inɔ̄-é adi un né dəə-né takəy-ti læ Lubə al.

¹⁷ Ə ɛ ndó-dé né ə 'panè: 'Ndàngi 'panè: «Kəy læ-m lé d'a ɓa-é kəy pa ta kɔ̄ Lubə kí tò kɔɔ gin dow-je lay;

ngà səi adi təl to kəy kisi njéɓogi-je.»

¹⁸ Njékun dɔ njégugnə-je læ Lubə kɔ̄ njéndó dow-je ndukun-je d'oo ta liə rəmə 'sangɔ̄ kəm rəɓi təl-é, ngà dɛ 'ɓəl-é kɔɔ kosi dow-je lay ya néndó liə uwə-dé kɔ̄ ta.

¹⁹ Loki kadi ur lé, Jeju ində lo tɛɛ mɛɛ ɓebo-ti kɔ̄ njéndó né-je liə.

Kagi kote kí Jeju man-é lé tuti kurum

Mat 21:20-22

20 Kì ndoge ta təl-dé-ti rəmə, njéndó né-je d'oo kí kote lé ì taá ya tuti sar tɛɛ njirə-é-ti nangi.

21 Beɓa mee Piyər ole dɔ né-ti kí ra-né lé adi, idə Jeju panè: Njéndó dow-je né 'oo, kote kí 'man-é lé tuti kurum tin.

22 Jeju idə-dé panè: «Adi mee-si Lubə.

23 †Ooi maji, m'a kidə-si rəsi kí kinə dow madi idə mbal kin panè: “’Ōti ki rangi lo kin-ti ə 'ow 'usi dan babo-ti”, bá kinə dowbé lé tadi ta dɔ-ti al ə adi mee kí né-é à ra né lé, né-é à ra né ya tɔ.»

24 Gin-é kin bá adi m'idə-si: Né lay kí səi 'dɔji mee ta-ti kí pa kì Lubə lé, kadi 'ndai mee-si kay kí ingəi né-é ngá, rəmə a kingəi né-é ya tɔ.

25 †Ə loki səi ai taá kɔ pa ta kì Lubə bá ooi toki ɔwi kì ta mee-si-ti kì dow rəmə, inəi go kɔgi adi-é kɔ kadi Bɔbi-si Lubə kí isi dɔrɔ-ti inə-né go majal-je lə-si kɔgi adi-si tɔ.

26 [Ngà kinə inəi go majal-je lə madi-si-je kɔgi al lé, Bɔbi-si kí isi dɔrɔ-ti à kinə go majal-je lə-si kɔgi al ya tɔ.]†

Ta kí dɔ tógi-ti lə Jeju

Mat 21:23-27; Luk 20:1-8

27 Loki 'təl ree Jorijaləm gogi lé, Jeju ɔw njiyə takəy-ti lə Lubə rəmə, njékun dɔ njégugnə-je lə Lubə, kì njéndó dow-je ndukun-je, kì 'ngatógi-je lə jipi-je d'ow rɔ-é-ti

28 ə 'dɔji-é 'panè: «Ná bá adi-i tarəbi bá 'ra-né né-je kinlé wa? Ná adi-i tógi bá 'ra-né wa?»

† 11:23 11:23 Mat 17:20; 1Kɔ 13:2 † 11:25 11:25 Mat 6:14,15

† 11:26 11:26 Ta-je kí tò mbunə né-ti kinlé [...] goto mee mbete-je-ti kí dosay kí dan-ti-je kí 'ndàngi kì ji-dé kì ta greki.

²⁹ Jeju ilə-dé-ti panè: «M'a dəji-si ta káre bè ya par; iləi-mi-ti ə m'a kidə-si dow kí adi-m tógi m'ra-né né-je kinlé to.

³⁰ Ja lé to Lubə b́a ulə-é adi ra dow-je batəm əse to dow-je wa? Iləi-mi-ti.»

³¹ Beba də 'pa-n̄a ta dan-dé-ti 'panè: «Kinə j'painè to Lubə b́a ulə-é lé ɛ à təl panè kɔɔ ri b́a adi-é m̄eɛ-si al wa?

³² Ə kinə j'painè to dow-je b́a d'ulə-é ya bè lé, bayawəə ... D̄e 'pa bè kɔɔ də 'bəl kosi dow-je, kɔɔ dow-je lay 'gə kí Ja lé to njèpata kí ta Lubə-ti kí togrɔ-ti.»

³³ Beba də d'idə Jeju 'panè: «J'gə al.» Rəmə Jeju idə-dé panè: «M̄a kàrè m'a kidə-si dow kí adi-m tógi b́a m'ra-né né-je kinlé al ya to.»

12

Gosta kí dɔ njérakullə m̄eɛ ndɔr nduu-ti

Mat 21:33-46; Luk 20:9-19

¹ Jeju pa ta k̄i gosta panè: Dow káre uwə nduu, ɔr gali dɔ-ti, ra be dɔ ər-ti kɔɔ mbore-né man nduu lé rəm, ur pal ngəm lo titi, b̄əy b́a adi njérakullə-é-je d'uwə siə dɔ-é kadi 'ra kullə dɔ-ti ə ɔti ɔw mba.

² Lok̄i n̄ay kijə kandi nduu asi lé, 'ba njəndɔr lé ulə ngonnjəkullə káre rɔ njérakullə-je-ti lé, kɔɔ kadi d'adi-n'è kandi nduu lə-n'è kí sobi dɔ-n'è.

³ Rəmə də d'uwə-é, 'tində-é mbuki-mbuki ə d'ɪŋə-é d'adi təl k̄i ji-é kare.

⁴ Ǝ təl adi ngonnjəkullə kí rangi ɔw b̄əy; də d'uwə-é, 'tində dɔ-é mbuki-mbuki b́a 'taji-é dɔ-ti.

⁵ 'Ba njéndor lé təl ulə ngonnjèkullə kí rangi ya bəy; ɛ kàrè 'təl-é rəm, bá də kí rangi n̄a kí 'ba-dé ulə-dé go-ti kàrè 'təl də kí n̄a-je bá 'tində də kí dan-ti-je rəm tɔ.

⁶ Ngon kal liə kí ində-é dan kəm-é-ti ya par ngá é n̄ay; adi ɛ to s̄oy dow kí ulə-é ki rɔ-dé-ti ə panè: «To ngon-m adi d'a bəl gidi-é.»

⁷ Ngà loki njérakullə m̄eɛ ndor nduu-ti kinlé d'oo-é rəmə, d'idə-n̄a ta 'panè: «Ooi, ngon-é kí ndɔ-é à to njènéndubə lé é ɔw ree ɔngi. 'Reei adi j'toli-é kadi néndubə təl to kí lə-ji.»

⁸ Beba d'uwə-é, 'təl-é, 'ndor nin-é d'ilə wale.

⁹ Ngá bá Jeju təl panè: Bè kinlé, ri bá 'ba njéndor nduu lé à ra wa? À ree kɔ təl njérakullə m̄eɛ ndor nduu-ti kin kɔgi ə à kɔy də kí rangi kində-dé tó-dé-ti.

¹⁰ «Ər kí njékində kəy-je d'ilə piringi kɔgi lé bá təl to ər kí maji kí sul kəy-ti.»

Ta kinlé, səi 'ndói m̄eɛ mbete-ti kí aa njay ooi ya al wa?

¹¹ Né kinlé to kullə ra 'Babe. Ngà ki rɔ-ji-ti rəmə, to nékɔji.

¹² Njékun dɔ njégugnə-je lə Lubə, k̄i njéndó dow-je ndukun-je, k̄i 'ngatógi-je lə jipi-je 'sangi rəbi kɔ kuwə Jeju, kɔ 'gə kí ɛ pa gosta kinlé sobi-né dɔ-dé, ngà də 'bəl kosi dow-je. Beba d'in̄ə-é ə d'ɔti d'ɔw.

Ta kí dɔ lambo-ti lə Sejar

Mat 22:15-22; Luk 20:20-26

¹³ Go-ti, 'təl d'ulə Parisi-je kí dan-ti-je, k̄i dow-je lə Erodi kí n̄a-je rɔ Jeju-ti, kɔ kadi d'ingə ta madi ta-é-ti ə d'ilə-né ta dɔ-é-ti.

14 Loki 'ree rɔ-é-ti lé 'dɔ̀ji-é 'panè: Njèndó dow-je né, j'gə kɪ i lé 'to njèpata kɪ tɔgrɔ-ti rəm, i 'bəl kəm dow al rəm; kɔɔ i 'oo maji lə dow kɪ taga nè kin al; ngà i 'isi 'ndó dow-je rəbi lə Lubə kɪ ɔw nati kɪ ta tɔgrɔ-ti. Beba j'dɔ̀ji-i kadi 'idə-ji se to tó-é kadi dow ugə lambo lə ngar Sejar wa? Tò kadi j'ugə əse tò kadi j'ugə al wa?

15 Ngà Jeju gə ta kədkəm dow-je kɪ mɛɛ-dé-ti lé adi idə-dé panè: «Kɔɔ ri bá 'sangi kadi ooi ta kɪ mɛɛ-m-ti wa?» 'Reei kɪ kɔ̀ là káre adi-mi m'oo.

16 Beba 'ree kɪ kɔ̀ là káre d'adi-é, ngà bá ɛ təl dɔ̀ji-dé panè: «To dɔ̀ nɔ̀ kɪ ri nɔ̀ bá tò-ti wa?» Rəmə dɛ d'ilə-é-ti 'panè: «To dɔ̀ Sejar kɪ ri-é.»

17 Ngà bá ɛ təl idə-dé panè: «Né lə Sejar ə adi Sejar, ngà né lə Lubə rəmə, adi Lubə tɔ.» Ta kɪ Jeju ilə-dé-ti kinlé, ɔr ndil-dé nɔ̀.

Ta kɪ dɔ̀ tɔsi ndəl kində lo tɛɛ-ti

Mat 22:23-33; Luk 20:27-40

18 †Sadusi-je kɪ 'to njépanè tɔsi ndəl kində lo tɛɛ goto lé, 'ree rɔ Jeju-ti 'dɔ̀ji-é ta 'panè:

19 Njèndó dow-je né, Moiyiji un ndu adi-ji panè: «Kinə dow taa dené bá oji siə ngon al bəy ya oy rəmə, ngonkɔ̀ njègoto-je à taa dené ndubə lé koji-né ngan-je kɔɔ kində-né ko-é.»

20 Ngankɔ̀-ɲa-je d'asi siri bè; ɛ kɪ dɔsɔy taa dené ə oji siə ngon al bəy ya ə oy.

21 Beba ɛ kɪ njèkungi-ti joo ree taa dené ndubə lé, rəmə oji siə ngon al ya ə oy bəy; njèkungi-ti mutə kàrè bè ya rəm.

† 12:18 12:18 Knj 23:8

22 Bè-bè ya ngankɔ-ɲa-je kí siri kin d'oji siə ngon al ya d'oy-né lay rəm, fá dené-é lé kàrè oy-né go-dé-ti rəm tɔ.

23 Ndo kí dow-je d'a tɔsi ndəl kində lo tɛɛ lé, se dené kinlé à to ne ná dan-dé-ti wa? Kdɔtalə də 'taa-é ya siri lay.

24 Jeju təl idə-dé panè: «Səi uri wale, kdo səi 'gəi mɛɛ ta kí mɛɛ mbete-ti kí aa njay lé al rəm, fá 'gəi tógi lə Lubə al rəm tɔ.»

25 Kdo loki dow-je d'a tɔsi ndəl kində lo tɛɛ lé, taana à goto; dow-je d'a kisi titi-ɲa kí malayka-je d'isi-né dɔrɔ-ti kin bè.

26 Ta lə tɔsi kí dow-je d'a tɔsi ndəl kində lo tɛɛ lé, səi 'ndói mɛɛ mbete-ti lə Moiyiji lo-é-ti kí Lubə pa-né siə ta dan kam-ti lé ya al wa? Ɛ pa siə panè: «M'to Lubə lə Abrakam, Lubə lə Isaki kì Lubə lə Jakobi.»

27 Lubə lé to Lubə lə dow-je kí d'oy al. Ngà to Lubə lə dow-je kí d'isi kəm. Adi səi uri wale kur kí ngə ɲa.

Ta kí dɔ ndukun-ti kí boy itə madi-é-je

Mat 22:34-40; Luk 10:25-37; Rɔm 13:8-10

28 Dow káre dan njéndó dow-je ndukun-je-ti oo ndi-dé lo naji-ɲa ta-ti ə gə kí Jeju ilə-dé ta-ti kin maji ɲa lé, ɛ ɔti ree rɔ-é-ti dəji-é panè: «Dan ndukun-je-ti lay lé, ɛ kí rá fá to kí boy itə madi-é-je wa?»

29 Jeju təl ilə-é-ti panè: «Ndukun kí boy itə madi-é-je lay ón: “‘Oo, Israyel! 'Babe Lubə lə-ji ya to 'Babe kì kár-é bè.

³⁰ 'A ndigi 'Babe Lubə lə-i k̄i m̄ē-i k̄i k̄are-rè, k̄i ndil-i lay, k̄i tagir lə-i lay, bá k̄i tógi-i lay rəm tɔ.”

³¹ Ndukun k̄i ɔsi go-é ɛn: “'A ndigi dow madi-i toki k̄i rɔ-i bè tɔ.” Ndukun-je k̄i joo kinlé, ɛ k̄i rangi k̄i boy itə-dé goto.»

³² Njèndó dow-je ndukun lé təl idə-é panè: «Oiyó, njèndó dow-je né, ta lə-i to tó-é. Lubə lé ra k̄are-rè ə ɛ k̄i rangi k̄i ɔsi kəl-é goto rəm,

³³ kadi dow ndigi-é k̄i m̄ē-é k̄i k̄are-rè rəm, k̄i tagir liə lay rəm, k̄i tógi-é lay rəm, bá kadi dow ndigi madi-é toki rɔ-é bè rəm kinlé, to né-je k̄i maji itə d̄a-je lay k̄i ró, k̄i ɛ k̄i kilə məsi-dé nangi kadi Lubə.»

³⁴ †Loki Jeju oo k̄i ɛ təl ilə-é-ti k̄i gosi lé, ɛ idə-é panè: «I 'a say k̄i k̄ɔbe k̄i d̄ɔra-ti al.» Beba go-ti lé, dow k̄i bo d̄əji ta Jeju ra-é ya goto ngá.

Kristi to ngon lə ná wa?

Mat 22:41-46; Luk 20:41-44

³⁵ Loki Jeju un ta ə ɔ ndó né dow-je takəy-ti lə Lubə rəmə, ɛ d̄əji ta panè: «Kdɔ ri bá njèndó dow-je ndukun-je 'panè Kristi* to ngonka Dabidi wa?»

³⁶ Dabidi ya k̄arè, loki Ndil k̄i aa njay t̄ē k̄i dɔ ta adi-é lé ɛ panè:

«'Babe idə 'Babe lə-m panè:

'Ree 'isi dɔ jikəl-m-ti sar kadi m'təl njéba-je lə-i gin tógi-i-ti.»

† 12:34 12:34 Luk 10:25-28

* 12:35 12:35 Kristi lé kor m̄ē-é

to dow k̄i Lubə mbəti-é.

³⁷ Dabidi ya kì dɔ-é ɓa Kristi 'Babe, ngà ra ban ɓá Kristi à to ngonka-é ɓøy wa? Lo-é-ti kinlé kosi dow-je d'oo ta liə kì rɔnəl.

Ndəji kí sɔbi dɔ njéndó dow-je ndukun-je

Mat 23:1-36; Luk 20:45-47

³⁸ Mee njéndó-ti lé, Jeju panè: «Ooi go rɔ-si maji ki rɔ njéndó dow-je ndukun-je-ti. Kdɔ dɛ lé nəl-dé kɔr gama kì kubi-je kí ngal puu-puu rəm, 'ndigi kadi dow-je 'ra-dé lapiya kunta-ɲa lokosi-je-ti rəm,

³⁹ 'ndigi lokisi-je kí kete nɔ dow-je-ti mee kəykəwnɲa-je-ti lə jipi-je rəm, ɓá 'sangi lokisi-je kí nɔ dow-je-ti lo nékuso ra ɲay-je-ti rəm tɔ.

⁴⁰ Dɛ 'kəə né-je kí mee kəy-je-ti lə njəngɔwkoy-je kər-kər ə 'pa ta kì Lubə d'adi ngal ɲa-ɲa kadi dow-je d'oo-dé-né. Ta kí gangi kí nga ɲa ya à ree dɔ-dé-ti.»

Kadkare lə njəngɔwkoy kí njəndoo

Luk 21:1-4

⁴¹ Go-ti, Jeju isi nangi sɔbi dɔ ku kilə kadkare kí mee kəy-ti lə Lubə isi oo se ban ɓá dow-je d'isi d'adi-né né Lubə lə-dé wa? Njénékingə-je 'ree d'adi là kí ɲa-ɲa.

⁴² Ngà njəngɔwkoy káre kí to njəndoo ree ungi silə joo kí to né al.

⁴³ Beba Jeju ɓa njéndó né-je liə idə-dé panè: «Ooi maji, m'a kidə-si rəsi; njəngɔwkoy kí njəndoo kanlé, adi né itə ndəgi dow-je lay kí d'adi né kinlé.

⁴⁴ Kdɔ dɛ kí lay kinlé, to man dɔ là-je lə-dé kí tɔ mburuki-mburuki ɓá d'adi tin. Ngà dené kanlé,

né liə goto, adi ɛ un sɔy nékingə-é ya adi ə to sɔy né kí à kuso kɔ kisi-né ya bá un lati adi tin.»

13

Ta lə kəy lə Lubə kí Jorijaləm kí à tuji

¹ Loki Jeju tɛɛ kəy-ti lə Lubə ki ndaa-ti lé, dow káre dan njéndó né-je-ti liə panè: «Njéndó dow-je né, 'oo kəy kí boy kí d'ində kì ər-je kí kuré-kuré kin.» ² Beba Jeju ilə-é-ti panè «'Oo, kəy-je kí boy-boy kinlé, d'a tɔsi tilə káre-káre kadi ər káre ya kàrè à tò dɔ madi-é-ti al.»

Né-je kí à ra né kete nɔ̀ təl Jeju-ti

Mat 24:3-14; Luk 21:7-19

³ Go-ti, Jeju isi dɔ mbal kə kagi Olibiye-je-ti sobi dɔ kəy lə Lubə rəmə, Piyər, kì Jaki, kì Ja, kì Andre 'ba-é ngərəngi 'dɔji-é ta 'panè:

⁴ «'Idə-ji, ndɔ kí rá bá né-je kinlé à ra né wa? Ə ri bá à tɔji kadi j'gə-né dɔkaglo-je kí né-je kinlé à ra né wa?»

⁵ Beba Jeju idə-dé panè: «Indəi kəmkaa dɔ rɔ-si-ti, adi dow ədi-si al.

⁶ Kɔ dow-je nɔ̀ d'a kun ri-m kində dɔ-dé-ti ə d'a panè: “Dɛ ya 'to Kristi.” Beba d'a kədi-né dow-je nɔ̀ kur-dé-né wale.

⁷ Loki a kooi poy rɔ-je, kì ká rɔ-je lé, adi mɛɛ-si gangi man al. Lé ban-ban ya kàrè né-je kinlé à ra né ya, ngà kɛ bá à to sɔy né-je al bəy.

⁸ Gin dow-je madi d'a kɔ rɔ kì gin dow-je madi, kɔbɛ káre à kɔ rɔ kì kí káre, dɔnangi à yəki kì lo-lo, fobo à kusi. Bè ya kàrè, à tò titi kulə gin ndo lə dené bè bəy.»

⁹ † «Ooi go rɔ-si maji, kɔɔ d'a kɔw sə-si nɔ̀ njégangta-je-ti rəm, d'a tində-si mbuki-mbuki kəykəwna-ti lə jipi-je rəm, d'a kɔw sə-si nɔ̀ gubərnər-je-ti kɪ nɔ̀ ngar-je-ti kadi 'gangi ta dɔ-si-ti kɔɔ ta lə-m; befa d'a kingə-né ta kí sobi dɔ-m ta-si-ti.

¹⁰ Ngà tò kadi mbɛ Poyta kí Maji lə-m lé, à kusi mbi gin dow-je-ti lay kete bəy fá né-je kin à ra né.

¹¹ Loki d'ow sə-si nɔ̀ njégangta-je-ti lé, adi mɛɛ-si ɔ́ kəkəkə kete kɔɔ ta-je kí à pai al; ngà ta kí à toki kində ta-si-ti dɔkàdì-é-ti kin ya fá 'pai; kɔɔ to səi fá a pai ta lé al, ngà to Ndil kí aa njay fá à kində ta ta-si-ti kadi 'pai.»

¹² «Dow à kun dɔ ngonkɔ-é ya kadi 'tɔl-é; bɔbi ngon à kun dɔ ngon-é kadi 'tɔl-é; ngan-je d'a kɔsi ta njékoji-dé-je rəm, d'a kun dɔ-dé kadi 'tɔl-dé rəm.

¹³ † Dow-je lay ya d'a kɔsi-si kɪ ta kɔɔ ta lə-m. Ngà dow kí uwə rɔ-é ngə sar tɛɛ sɔy-é-ti ə à kaji.»

Ta lə kində kəmkaa dɔ rɔ-ti
Mat 24:15-28; Luk 21:20-24

¹⁴ «Dow kí isi ndó mbete* rəmə kadi gə mɛɛ ta kin maji. Loki a kooi nékɔbi, kɪ né kí tò nɛ lo-ti kí tuwə kadi tò-ti al rəmə, kadi dow-je kí d'isi dɔnangi Jude-ti, d'ay d'ow dan mbal-je-ti.

¹⁵ † Dow kí isi dɔ kəy-ti kàrè, kadi ur nangi kɔɔ kɔw kəy kun né madi al ngá,

¹⁶ rəm fá dow kí ɔ́ ndɔrɔ kàrè, kadi təl ree bee un kubi kul liə al tɔ.

† **13:9 13:9** Mat 10:17-20; Luk 12:11,12 † **13:13 13:13** Mat 10:22

* **13:14 13:14** Dan 9:27 † **13:15 13:15** Luk 17:31

17 Ǿ meɛ ndo-é-je-ti kin tuji kí à kusi do dené-je-ti kí njésəm kì de kí d'isi d'adi mba ngan-je à tò ban ɔn ɔ!»

18 «Beba 'pai ta kì Lubə kdo kadi né kin ra né nɔy kul-ti al.

19 †Kdo ndo-je kinlé, à to ndo kò kí dum nati kí loki Lubə ində-né donangi kin ya dow oo nja káre al bəy rəm, bá dow à koo gə-é gogi al ya sar rəm tɔ.

20 Kinə 'Babe gangi ta ndo-je kinlé adi goji al rəmə, dow kí à kaji ya goto. Ngà ke bá ɛ adi ndo-je kinlé goji, kdo dow-je kí ɛ mbəti-dé adi 'to dow-je liə.»

21 «Kinə dow idə-si panè: “Kristi† ɔ nè” ɔse “ɔ yó”, kàre 'taai ta liə al.

22 Kdotalə, njéba rɔ-dé Kristi-je, kì njéba rɔ-dé njépata-je kí ta Lubə-ti d'a kɪ kdo ra nékoji-je, kì né mbəli-je kdo kədi-né dow-je. D'a ra bè sangi-né koo se d'a kur dow-je kí Lubə mbəti-dé lé wale kare wa.

23 Ooi go rɔ-si maji. Mə m'idə-si rəsi ngá ɔn!»

Təl ree lə Ngon lə dow

Mat 24:29-31; Luk 21:25-28

24 †Go ndo kò-je-ti kí dum nati kinlé, londul à kuti kəm kàdì, nɔy à nda al,

25 †kərwəi-je kí dɔrɔ-ti d'a tusi nangi, bá tógi-je kí dɔrɔ-ti à yəy yəki-yəki.

† 13:19 13:19 Ntd 7:14 † 13:21 13:21 Kristi lé kor meɛ-é to dow kí Lubə mbəti-é. † 13:24 13:24 Ntd 6:12 † 13:25 13:25 Ntd 6:13

26 †Rəmə dow-je d'a koo Ngon lə dow à k̄i d̄ora-ti kisi ree dan kilndi-ti k̄i t̄ógi k̄i n̄a rəm, b̄a k̄i riba rəm t̄o.

27 Ē à kulə malayka-je kadi 'kəw dow-je k̄i ɛ mbəti-dé k̄i d̄o kum d̄onangi k̄i s̄o kin lay k̄i nati. D'a k̄i nganḡi d̄onangi-ti kow njal nganḡi d̄ora-ti.

Néndó k̄i r̄o kote-ti

Mat 24:32-35; Luk 21:29-33

28 Uni néndó mee gosta-ti k̄i d̄o kote-ti kin ooi. Kote lé, loki balkəm-é-je t̄əl t̄ò mbəl b̄a mbi-é tubə d̄o-ti lé, s̄əi 'gəi k̄i n̄ay b̄a n̄ay ngosi.

29 Bè ya t̄o, loki ooi k̄i né-je kinlé isi ra né rəmə, kadi 'gəi k̄i Ngon lə dow a tarəbi-ti pèrèrè ngá.

30 Ooi maji, m'a kidə-si rəsi k̄i dow-je k̄i d'isi kəm nè kin, d'a koy lay al ya né-je kinlé à ra né.

31 D̄ora-je k̄i d̄onangi kin d'a goto, ngà ta-je ləm lé à goto al ya sartagangi.

Dow gə ndo ree lə Jeju Kristi al

Mat 24:36-44

32 †Ta lə ndo əse kàd̄i ree lə Ngon lə Lubə lé, dow k̄i gə goto, malayka-je k̄i d̄ora-ti ya k̄àrè 'gə al rəm, b̄a Ngon lə Lubə lé ya k̄àrè gə al, ngà B̄obi-é ya k̄i k̄ár-é b̄a gə.

33 Bèb̄a ooi go r̄o-si maji, isi kəm d̄o r̄o-si-ti, kdo s̄əi 'gəi ndo k̄i né-é à ra-né né al.

34 †À t̄ò titi-n̄a k̄i njèkəy k̄i isi ow mba rəmə inə kəy liə, ində ngannjékullə-je liə d̄o-ti, gánḡi kullə d̄o-dé-ti k̄i go-é go-é kadi 'ra, b̄a ndəji njèngəm takəy kadi isi kəm.

³⁵ Ən é isi kəm do rɔ-si-ti to, kdo səi 'gəi ndo kí njèkəy à təl-né al. À təl ta losɔlo pee əse danlo-ti, əse kì ndi nɔ̄ kunjə əse kì ndoge.

³⁶ Beɓa isi kəm do rɔ-si-ti nè à k̄i ree kubə-si nangi busi do ɓi-ti.

³⁷ Ta kí m'idə-si kinlé, m'idə dow-je lay to, kadi isi kəm do rɔ-si-ti.

14

'Boy-je læ jipi-je d'im Jeju

Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jq 11:45-53

¹ Ndo ra n̄ay Paki*, kì ndo ra n̄ay kí 'ra kì mbè kí əm goto-ti n̄ay ndo joo. Njékun do njégugnə-je læ Lubə, kì njéndó dow-je ndukun-je 'sangi kəm rəbi kdo kədi Jeju kuwə-é təl-é.

² Kdotalə de 'panè: «J'a rai ndo ra n̄ay-ti al, kdo j'a kungi dow-je do-ji-ti.»

Ta læ dené kí ur ubi do Jeju-ti

Mat 26:6-13; Jq 12:1-8; Luk 7:36-50

³ †Jeju isi m̄eɓ ɓe-ti kí Betani, m̄eɓ kəy-ti læ Simɔ̄ kí ndoki to njəbanji. Loki d'isi ta nékuso-ti rəmə, dené káre bè andi go-dé-ti kì ku kí 'ra kì ər kí 'ɓa-é «albatrə» ji-é-ti. Ku lé, ubi kí ət̄i maji rusi m̄eɓ-é ə to ubi wale kí 'ɓa-é «nár» kí yéréré adi là-é n̄a. Dené lé ində ta ku lé tət̄i, ə ungi ubi lé do Jeju-ti.

⁴ Rəmə nəl dow-je kí n̄a-je al, adi 'pa ta dan-dé-ti 'panè: «Ē tuji ubi kin kogi bè kdo ri wa?»

* **14:1 14:1** N̄ay Paki lé, to n̄ay kí 'ra kadi m̄eɓ-dé ole-né do t̄eɓ ɓe ɓe-ti læ ngan Israyel-je. † **14:3 14:3** Luk 7:37,38

⁵ To ubi kí lé j'a taa-né là kí à dəə là kullə kí ndo bumutə kdo ləbi njéndoo-je al ban wa? Rəmə wongì ra-dé do dené-ti lé.

⁶ Ngà Jeju panè: Inəi dené kin jeke. Adi-é kò bè kdo ri wa? E ra né kí maji kdo ta lə-m.

⁷ Kdo njéndoo-je d'a kisi sə-si nè kì ndo-é ndo-é, adi ndo kí 'ndigi lé, a rai sə-dé maji bəy, ngà ma lé m'a kisi sə-si kì ndo-je lay al.

⁸ Dené kinlé ra né kí tógi-é asi ra; e ndəm-m ubi kete kdo dubi-m-né.

⁹ Ooi maji, m'a kidə-si rəsi; lo lay kí donangi-ti nè kí d'a kilə mbə Poyta kí Maji titi lé, d'a kər poy né kí dené ra kinlé kadi meɛ dow-je ole-né do-é-ti.

Judasì sangì kəm rəbi kun do Jeju

Mat 26:14-16; Luk 22:3-6

¹⁰ Judasì Iskariyoti kí to kí káre dan njéndó né-je-ti lə Jeju kí doḡi gidì-é joo əw ɔji ta kì njékun do njégugnə-je lə Lubə kadi n'ilə Jeju ji-dé-ti.

¹¹ Loki d'oo ta liə bè lé, rə-dé nəl-dé na adi d'un mindi-dé kadi d'adi-é là. Doḡangi-é-ti kinlé, Judasì sangì kəm rəbi kí maji kadi n'ilə-é-né ji-dé-ti.

Jeju kì njéndó né-je liə 'ra go nay Paki

Mat 26:17-19; Luk 22:7-20; Jə 13:21-30

¹² Ndo kí doṣay lə ndo ra nay kí 'ra kì mbə kí əm goto-ti, ndo kí d'ilə-né məsi bati-je nangì kdo nékuso kí lo Paki-ti lé, njéndó né-je lə Jeju 'dəji-é 'panè: «Lo kí rá bá i 'ndigi kadi j'ra nékuso Paki-ti j'adi-i wa?»

¹³ Beba Jeju ulə njéndó né-je joo kete panè: «Owi meeɛ bebo-ti, a kingəi dingəm kí uti gùm man rəmə 'ndoli go-é.

¹⁴ Meeɛ kəy kí ɛ ɔw-ti lé, idəi njèkəy 'painè: Njéndó dow-je né panè, meeɛ kəy kí rá bá n'a kuso né Paki-ti kì njéndó né-je lə-n'è wa?

¹⁵ Ə ɛ à kɔji-si kəy káre kí meeɛ-é tati pəl-pəl kí tò dɔ madi-é-ti taá; né-je lay tò-ti rəm, toki ra go-é lay rəm; lo kin bá a rai nékuso-ti kdɔ-ji.»

¹⁶ Ngà loki njéndó né-je d'ɔti d'ɔw meeɛ bebo-ti lé, d'ingə né-je lay titi kí Jeju idə-dé-né ə 'ra nékuso Paki.

Jeju pa ta lə Judasi kí à kun dɔ-é

Mat 26:20-25; Luk 22:21-23

¹⁷ Ta kàdì kur-ti, Jeju ree kì njéndó né-je liə kí dɔgi gidi-é joo.

¹⁸ Loki d'isi ta nékuso-ti lé, Jeju panè: «Ooi maji, m'a kidə-si rəsi kí dow káre dan-si-ti kí isi uso sə-m né à kun dɔ-m.»

¹⁹ Go ta-ti kinlé, meeɛkò ra njéndó né-je adi 'dəji-é ta ɔsi go-nə go-nə 'panè «To mə wa?»

²⁰ Jeju təl ilə-dé-ti panè: «To dow káre dan-si-ti səi kí dɔgi gidi-é joo kin, kí ulə ji-é sə-m nati meeɛ bay-ti kin ya.

²¹ Tɔgrɔ, Ngon lə dow à koy titi kí mbete kí aa njay pa-né ta kí sɔbi dɔ-é lé ya, ngà tujì bá à kusi dɔ dow-ti kí njèkun dɔ-é. Dowbé kinlé d'oji-é al kàrè tò soti.»

Kində gin nékuso nam lə Jeju

Mat 26:26-30; 1Kɔ 11:23-29

22 Loki d'isi d'uso né lé, Jeju un mbè rəmə ra oiyo Lubə fá uwə gangi adi njéndó né-je liə ə panè: «'Taai, né kin to daji rə-m.»

23 Go-ti, un kobi kí man nduu tò-ti, ra oiyo Lubə, adi-dé ə də lay ya d'ay.

24 Jeju idə-dé panè: «Kín to məsi-m, məsi kulənoji nati kì Lubə kí ungi nangi kɔɔ kosi dow-je.

25 Ooi maji, m'a kidə-si rəsi; m'a kay man nduu gogi al sar ndo kí m'a kay kì sigi kɔɔbe-ti lə Lubə.»

26 Go-ti, d'usi pa-je† bəy fá d'ɪ d'ow do mbal ka kagi Olibiye-je-ti.

*Jeju idə Piyər panè n'a naji kí n'gə-n'è al
Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jə 13:36-38*

27 Jeju idə njéndó né-je liə panè: «Səi lay ya a tusi-mi kiŋəi-mi, kɔɔ 'ndangi meɛ mbete-ti kí aa njay 'panè:

“M'a təl njəkul bat-je, rəmə bat-je d'a sanen-
nə.”»

28 †Ngə Jeju təl ilə do-ti panè: «Kɛ fá loki m'a tosi ndəl kində lo tɛɛ lé, m'a kow ngəbi-si Galile.»

29 Piyər idə-é panè: «Lé dow-je lay 'tusi d'inə-i kɔɔgi kàrè mə bè lé m'a kiŋə-i kɔɔgi nda al.»

30 Jeju ilə-é-ti panè: «'Oo maji, m'a kidə-i rəsi; bone ə kí ndoɔ nè-ti kin ya, kunjə à nɔ nja joo al bəy ya 'a naji panè 'gə-m al ya nja mutə.»

31 Piyər təl ilə-é-ti kì tɔgi-é ya bəy panè: «Kadi m'naji ta m'panè m'gə-i al lé, kí nja káre ya kàrè à tɛɛ ta-m-ti al. Lé asi kəm koy kàrè m'a koy sə-i.» Rəmə ndəgi njéndó né-je lay 'pa bè ya to.

† 14:26 14:26 Pa-je kí d'usi lé à to Pa 113–118 kin. † 14:28 14:28
Mat 28:16

*Jeju pa ta k̀i Lubə lo ndɔr-ti ḱi 'ba-é Getsemane
Mat 26:36-46; Luk 22:39-46*

³² Loki d'ow 'teɛ lo-ti ḱi 'ba-é Getsemane rəmə, Jeju idə njéndó né-je liə panè: «Isi nangi nè adi m'ow m'pa ta k̀i Lubə.»

³³ Ə ɛ adi Piyər, k̀i Jaki, k̀i Ja d'ow siə rəmə, dɔ gangi-é-ti kinlé bá bəl k̀i mɛɛ gangi man ulə gin ra Jeju.

³⁴ Beba idə-dé panè: «Mɛɛkɔ ra-m asi koy; isi nangi nè ə ɔgi kəm-si bi.»

³⁵ Ngà rəmə loki ɔti kete sɛ lé, usi nangi pa ta k̀i Lubə panè kinə kəm rəbi ḱi rangi tò nɔɔ rəmə, kadi n'ra n'adi kàd̀i ḱi né kin ɔw k̀i ra-né né kinlé teɛ dɔ-n'è-ti al.

³⁶ Ɔ panè: «Aba! Bobi-m, i lé 'ow k̀i tógi dɔ né-je-ti lay, 'itə k̀i ḱi nɔ kin k̀i rangi dɔ-m-ti. Lé bè ya kàrè, 'ra ḱi go ndigi-ti lə-m ma al; ngà kadi 'ra ḱi go ndigi-ti lə-i i ya.»

³⁷ Jeju təl ree rɔ njéndó né-je-ti ḱi mutə lé rəmə ingə-dé dɔ bi-ti. Beba ɛ pa k̀i Piyər panè: «Simɔ, 'to bi wa? Kadi 'ɔgi kəm-i bi kàd̀i káre bè ya kàrè 'asi al wa?»

³⁸ «ɔgi kəm-si bi ə 'pai ta k̀i Lubə kdɔ kadi nənɔ teɛ dɔ-si-ti rəmə usi al. Ndil ndigi, ngà daji rɔ dow bá tógi-é asi al.»

³⁹ Jeju təl inə-dé bəy ə ɔw pa ko ta-je ḱi káre kin ya k̀i Lubə bəy.

⁴⁰ Go-ti, təl ree, rəmə ingə-dé dɔ bi-ti, kəm-dé ɔy diriri. Dɛ 'gə ta ḱi d'a kidə-é al.

⁴¹ Təl ree ḱi nja mutə idə-dé panè: «'Toi bi lə-si ngá, uwəi rɔ-si. Gin né-je gangi ngá! Kàd̀i asi; d'a kilə Ngon lə dow ji njéramajal-je-ti.

⁴² Ji taá adi j'owi! Ooi, dow kí njèkilə-m ji-dé-ti lé isi ree ngá!»

Ta lə kuwə Jeju

Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jq 18:3-12

⁴³ Jeju pa ta lé ilə nangi al ya bəy rəmə Judasi kí to kí káre dan njéndó né-je-ti kí dogi gidí-é joo lé, ree kì kosi dow-je kí d'uti kiyəro-je kì kagi-je ji-dé-ti. Dow-je kinlé, njékun do njégugné-je lə Lubə, kì njéndó dow-je ndukun-je, kì 'ngatógi-je lə jipi-je bá d'ulə-dé.

⁴⁴ Njékun do Jeju lé, toji-dé né kí n'a ra kadi 'gə-né Jeju. E panè: «Dow kí m'a ra-é lapiya, kuwə-é kàdì-m-ti kin ya to e, ən é uwəi-é əjè 'ngəmi-é maji ə owi siə.»

⁴⁵ Loki Judasi ree tɛɛ ro Jeju-ti rəmə ba-é panè: «Njéndó dow-je né», rəmə uwə-é kàdì-é-ti.

⁴⁶ Beba dow-je kí 'ree siə lé d'uwə Jeju.

⁴⁷ Kí káre dan de-ti kí d'a siə, or kiyəro tugə-né mbi ngonnjèkullə lə burə do njégugné-je lə Lubə ndəti ya gangi.

⁴⁸ Jeju idə-dé panè: «Səi ooi-mi ki bokaya dow bá 'reei kì kiyəro-je kì salangi-je kdo kuwəi-mi-né wa?

⁴⁹ †Mə kí ndo-je lay m'isi nati sə-si takəy-ti lə Lubə, m'ndó né dow-je ya é uwəi-mi al, ngà né kinlé tò bè kdo kadi ta-je kí meɛ mbete-ti kí aa njay kinlé né-é ra né.»

⁵⁰ Beba njéndó né-je lay ya 'tusi-é d'inə-é d'ay-na.

⁵¹ Basa káre bè bir ro-é kì kubi, ndole go Jeju, beba 'sangi kadi d'uwə-é.

† 14:49 14:49 Luk 19:47; 21:37

⁵² Loki 'sangi kadi d'uwə-é lé, e inə kubi liə ji-dé-ti, ay kì rə-é kare.

*Ka Jeju n̄ 'boy-je-ti kí njégangta-je lə jipi-je
Mat 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Ja 18:13-14,19-24*

⁵³ D'ow kì Jeju be lə burə do njégugné-je lə Lubə. Njékun do njégugné-je lə Lubə, kì 'ngatógi-je lə jipi-je, kì njéndó dow-je ndukun-je lay ya 'kəw-n̄ n̄.

⁵⁴ Piyər njiyə go-é-ti jan-jan adi rəbi-é rà d̄əki siə, ow sar t̄e m̄e nd̄ogi-ti panata lə burə do njégugné-je lé ə isi nati kì ngannjékullə-je isi ndibi pər.

⁵⁵ Njékun do njégugné-je lə Lubə, kì 'boy-je kí njégangta-je lə jipi-je d'ingə-n̄, 'sangi kəm rəbi kadi d'ingə ta madi kí sobi do Jeju kdo kadi 'gangi-né ta koy do-é-ti, ya ngà d'ingə al.

⁵⁶ Dow-je n̄ ya 't̄oti ta kí ndangi do-é-ti, ngà ta-je lə-dé ow go-n̄-ti al.

⁵⁷ D̄e kí n̄-je d'ubə nangi d'j̄ taá 't̄oti ta ta-é-ti 'panè:

⁵⁸ †J'oo ta-é-ti panè: «M'a t̄o kəy lə Lubə kí dow-je d'ində kì ji-dé kin, ə ndo mutə ya m'a kində kí rangi kí ji dow bá à ra al.»

⁵⁹ Do ta-ti kin ya kàrè ndi-dé ow go-n̄-ti al ya b̄ey.

⁶⁰ Burə do njégugné-je lé j̄ taá dan kosi dow-je-ti dəji Jeju panè: «I 'a kilə ta-je-ti kí dow-je kin 'tilə do-i-ti kinlé al wa?»

† 14:58 14:58 Ja 2:19

⁶¹ Ta-é kí ngarara ya kàrè ɛ tɛɛ ilə-é-né-ti al. Burə dɔ njégugné-je təl dəji-é ya bəy panè: «I 'to Kristi‡ kí Ngon lə Lubə kí j'osi gají-é lé wa?»

⁶² Jeju ilə-é-ti panè: «Oiyó, to mə ya. Ə a kooi Ngon lə dow à kisi dɔ jikol Lubə-ti kí njètógi rəm, bá a kooi-é kí à kɪ dɔrɔ-ti kisi ree dan kilndi-ti rəm tɔ.»

⁶³ Beba burə dɔ njégugné-je lé tuwə kubi kí rɔ-é ɛ-ti ya gángi bati-bati ə panè: «J'owi ndoo koo ta ta dow kí rangi-ti bəy ban wa?»

⁶⁴ Ta kɔbi kí ɛ pa kɪ Lubə lé, səi ooi kɪ mbi-si; ta ri ə 'giri dɔ-ti wa?» Dow-je lay ya 'gangi ta dɔ-é-ti 'panè: «Koy-é ya bá to tó-é.»

⁶⁵ Beba dɛ kí nɔ-je dan-dé-ti 'tubə yoro dɔ-é-ti, 'dɔɔ kəm-é kɪ takubi, 'bir ji-dé 'tində-é-né ə 'pa siə 'panè: «'Adi Lubə idə-i ə 'pa adi j'oo sé to nɔ bá ində-i wa?» Bá ngannjékullə-je 'tində mbó-é tɔ.

Piyər naji panè n'gə Jeju al

Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jɔ 18:15-18,25-27

⁶⁶ Dɔgangi-é-ti kí Piyər nəy-né mɛɛ ndògi-ti nangi bəy lé, dené káre dan ngannjékullə-je-ti lə burə dɔ njégugné-je lé ree,

⁶⁷ bá ɛ oo Piyər isi ndibi pər rəmə oo-é gérérə ə idə-é panè: «I ya kàrè 'to njènjijə kɪ Jeju, dow kí Najareti kinlé tɔ.»

⁶⁸ Ngà Piyər təl naji panè: «Kuy! M'gə al, i lé ta ri bá 'ndigi pa kàrè m'gə al.» Go-ti rəmə, Piyər tɛɛ ɔw ndaa-ti.

⁶⁹ Ngà dené lé oo Piyər lé bəy rəmə, təl idə dow-je panè: «Dow kanlé to kí dan-dé-ti ya.»

‡ 14:61 14:61 Kristi lé kɔr mɛɛ-é to dow kí Lubə mbəti-é.

⁷⁰ Rəmə Piyər naji ya bəy. Sə go-ti ya rəmə, də kɨ d'a lo-é-ti 'pa kɨ Piyər 'panè: «Tɔgrɔ-ti, i lé 'to kɨ dan-dé-ti ya, kdɔ i 'to dow kɨ dɔnangi Galile-ti; ['pa ta tanə sə-dé rəm.»]§

⁷¹ Beba Piyər ubi rɔ-é panè kadi Lubə ində-m ɔji-m: «M'gə dow kɨ 'pai ta liə kinlé al.»

⁷² Tajinati nè ya kunjə nɔ nɔ kɨ nja joo, rəmə mee Piyər ole dɔ ta-ti kɨ kete Jeju pa siə panè: «Kunjə à nɔ nja joo al bəy ya 'a naji ta panè 'gə-m al 'gə-m al ya nja mutə.» Beba ɛ gir tɛɛ dɔ ta-ti kin rəmə nɔ buktu-buktu.

15

Jeju a nɔ Gubərnər Pilati-ti

Mat 27:1-2,11-14; Luk 23:1-5; Jə 18:28-38

¹ Kɨ ndɔge rati ya, njékun dɔ njégugnə-je lə Lubə 'kəw-nə, d'ɔji-nə ta kɨ 'ngatógi-je lə jipi-je, kɨ njéndó dow-je ndukun-je, adi to kuwəɔ-nə lə 'boy-je kɨ njégangta-je lə jipi-je lay. Beba də d'un ndu-dé d'adi 'tó Jeju njim-njim d'ow siə d'ilə-é ji Pilati-ti.

² Beba Pilati dəji-é panè: «Se i ya bá 'to ngar lə jipi-je lé wa?» Jeju ilə-é-ti panè: «Ta ya tɛɛ ta-i-ti tin.»

³ Njékun dɔ njégugnə-je lə Lubə 'tilə ta-je nɔ dɔ Jeju-ti.

⁴ Pilati təl dəji-é panè: «'A kilə-dé ta-ti kinlé al wa? 'Oo kɔr ta-je kɨ 'tilə dɔ-i-ti kinlé ya al wa?»

⁵ Ngà Jeju tɛɛ ta-é kɨ ngarara ya kàrè ilə-ti al sar adi ɔr ndil Pilati.

§ **14:70 14:70** Ta-je kɨ tò mbunə né-ti kinlé [...] goto mee mbete-je-ti kɨ dosay kɨ dan-ti-je kɨ 'ndangi kɨ ji-dé kɨ ta greki.

*'Gangi ta koy do Jeju-ti**Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jq 18:39-19:16*

⁶ Kaglo ra n̄ay Paki-je lay ya, Pilati à kilø dangay káre taá ø à to ɛ́ kí kosi dow-je ya d'osi kagi do-é-ti bá à kilø-é taá.

⁷ Ø dingøm káre kí ri-é lø Barabasi kí to kí káre dan bokaya-je-ti kí ndøki 'tøl dow ndo ra wøngi-ti a dangay-ti n̄o.

⁸ Kosi dow-je d'ow panata lø Pilati 'døji-é kadi ra né kí ɛ́ ra adi-dé k̄i do bal-bal kinlé.

⁹ Pilati ilø-dé-ti panè: «'Ndigi kadi m'ilø ngar lø jipi-je taá m'adi-si wa?»

¹⁰ Kdo ɛ́ gø kí njékun do njégugné-je lø Lubø d'ilø Jeju ji-n'è-ti kdo kim kí d'im-é.

¹¹ Njékun do njégugné-je lé, 'sulø kosi dow-je kadi 'døji Pilati kadi Barabasi bá ilø-é taá.

¹² Pilati tøl døji-dé bøy panè: «Ngà 'ndigi kadi m'ra ri k̄i ɛ́ kí s̄øi 'bai-é ngar lø jipi-je lé wa?»

¹³ Dø 'pa ta k̄i ndi-dé kí boy-boy 'panè: «'Bø-é kagdøsi-ti.»

¹⁴ Pilati idø-dé panè: «Ø to majal ri ya bá Jeju lé ra wa?» Rømø 'tøl 'pa ta k̄i ndi-dé kí boy itø kí kete lé ya bøy 'panè: «'Bø-é kagdøsi-ti.»

¹⁵ Pilati ndigi kadi ro kosi dow-je nøl-dé, beba ilø Barabasi taá, rømø adi 'tindø Jeju k̄i ndøy marow bá inø-é ji-dé-ti kadi d'ow 'bø-é kagdøsi-ti.

*Asgar-je 'søki Jeju**Mat 27:27-31; Jq 19:2-3*

¹⁶ Asgar-je d'ow k̄i Jeju panata lø Gubørnør, rømø 'ba kosi asgar-je lay.

17 D'ulə kubi kí kər yəl-yəl kí là-é n̄a rɔ-é-ti, 'ra kun d'oji jɔgi ngar-ti d'ulə dɔ-é-ti. 18 Rəmə 'təl 'ra-é lapiya 'panè: «Lapiya ɓoo ngar lə jipi-je.»

19 'Tində dɔ-é k̄i tuwətógi, 'tubə yoro kəm-é-ti rəm, 'tosi məkəji-dé nangi bá 'səbi takəm-dé nangi n̄ɔ-é-ti.

20 Loki 'sɔki-é asi-dé rəmə, d'ɔr kubi kí kər lé rɔ-é-ti ə d'ulə kubi-je liə rɔ-é-ti gogi, ɓəy bá 'tɛɛ siə ndaa-ti gidi ɓe-ti kɔɔ ɓə-é kagdəsi-ti.

'Bə Jeju kagdəsi-ti

Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jə 19:17-27

21 †Asgar-je d'ində tógi dɔ dingəm-ti káre kí ri-é lə Simɔ d'adi-é uti kagdəsi lə Jeju. Dingəm kinlé, ɿ ndɔrɔ ə to dow kí ɓebo Sireŋ-ti. Ʒ to ɓɔbi Alegjandrə k̄i Rupusi.

22 D'ɔw k̄i Jeju lo-ti kí 'ɓa-é Golgota, kí kər mɛɛ-é to «lo kí titi-n̄a k̄i ka dɔ dow.»

23 D'adi-é man nduu kí 'pote nati k̄i né kí 'ɓa-é mir kadi-é ɔy bá ɛ mbati.

24 Go-ti, 'ɓə Jeju kagdəsi-ti ə d'ɔsi mbare dɔ kubi-je-ti liə kɔɔ koo se n̄a bá à kingə wa?

25 'Bə Jeju kagdəsi-ti k̄i kàd̄i kí jin̄ay káre kí ndoge.

26 'Ndàngi gin né kí 'gangi-né ta dɔ Jeju-ti taá 'panè:

«Ngar lə Jipi-je.»

27 'Bə ɓəkaya-je joo nati k̄i siə dɔ kagdəsi-je-ti lə-dé; ɛ kí káre dɔ jikol-é-ti, kí káre dɔ jigəl-é-ti tɔ.

† 15:21 15:21 Ròm 16:13

28 [Bè adi ta kí mɛɛ mbete-ti kí aa njay lé né-é ra né. 'Ndàngi 'panè: «'Tidə-é nati k̀ì njéra majal-je.»]*

29 †Dow-je kí njédəə rəbəə-je 'tugə dɔ-dé 'soki-é-né 'panè: «Aa! I kí 'panè 'a tɔɔ kəy lə Lubə ə ndo mutə ya 'a kində gogɪ lé,

30 i ya 'aji rɔ-i ə 'i dɔ kagdəsi-ti 'risi nangi adi j'oo n̩.»

31 Njékun dɔ njégugné-je lə Lubə, k̀ì njéndó dow-je ndukun-je k̀arè 'pa ta dan-dé-ti 'soki-é-né 'panè: «Dow-je kí rangi bá ɛ aji-dé, ngà ɛ asi kaji rɔ-é al wa!

32 Ɛ é nè n'to Kristi†, ngar lə Israyel-je lé, k̀ì ya kadi-é i kagdəsi-ti kin risi nangi adi j'oo ya rəmə j'a kadi-é mɛɛ-ji ngá!» Dɛ kí 'bə-dé siə nati kagdəsi-ti lé 'taji-é tɔ.

Koy lə Jeju

Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jə 19:38-42

33 Loki k̀ad̀i a jam dɔ bə-ti ya bəy rəmə, lo ndul dɔnangi-ti nè lay sar ya k̀ad̀i kí mutə kí losolo asi-né.

34 Dɔk̀ad̀i-é-ti kinlé, Jeju n̩ k̀ì ndi-é kí boy panè: «Eloy, Eloy, lamasabatani?» Kɔr mɛɛ-é to «Lubə lə-m, Lubə lə-m, kdɔ ri bá in̩-m kɔgɪ bè wa?»

35 Dow-je kí n̩-je dan dɛ-ti kí d'a lo-é-ti lé d'oo ndi-é ə 'panè: «Ooi! Ɛ ba Eli!»

* **15:28 15:28** Ta-je kí tò mbunə né-ti kinlé [...] goto mɛɛ mbete-je-ti kí dɔsɔy kí dan-ti-je kí 'ndàngi k̀ì ji-dé k̀ì ta greki.

† **15:29 15:29** Mar 14:58; Jə 2:19 † **15:32 15:32** Kristi lé kor mɛɛ-é to dow kí Lubə mbəti-é.

36 Beba dow káre dan-dé-ti ay ngodi ulø ndokro dan man nduu-ti kí masi, ulø ta tuwətógi-ti adi Jeju kadi njibi ø panè: «'Ngəbi moki! Adi j'ooi se Eli liø lé à ree kør-é kur-é nangi wa?»

37 Jeju nɔ̀ kì ndi-é kí boy rəmə uwə ta-é nati.

38 Kubi gangi mɛɛ kəy lə Lubə, ɪ taá ya til ree njal nangi.

39 Njèkun dɔ asgar-je kí bu kí a lo-é-ti bá oo koy kí Jeju oy lé bè rəmə panè: «Dingəm kinlé to Ngon lə Lubə ya tɔgrɔ-ti.»

40 †Dené-je madi d'a ngərəngi d'a d'oo né-je lé tɔ. Mari kí Magdala, kì Mari kí kɔ Jojesi-je kì Jaki kí to ngon kí basa rəm, bá Salome d'a dan dené-je-ti lé tɔ.

41 Dené-je kinlé d'un go-é 'ra kullə d'adi-é loki isi-né Galile-ti. Dené-je kí rangi nɔ̀ ya kí 'ree siø nati Jorijaləm d'a dan-dé-ti nɔ̀ tɔ.

D'ilə nin Jeju bole mbal-ti

Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jə 19:38-42

42 Ta kàdì kur-ti kete nɔ̀ ndɔ taakoo-ti lə jipi-je kí to ndɔ ra go né-je kɔ ndɔ taakoo lé,

43 Jojepi kí to dow kí mɛɛ bebo-ti kí Arimate ree; ɛ to kí káre dan kí boy-je-ti kí njégangta-je lə jipi-je kí ri-é ba nɔ̀. ɛ kàrè to dow kí isi ngəbi kɔ̀be lə Lubə tɔ. Beba ɛ uwə mɛɛ-é nɔ̀ ya ɔw rɔ Gubərnər Pilati-ti dəji-é nin Jeju.

44 Ta igi Pilati səl kɔo koy kí Jeju oy ngá. Beba ɛ ba njèkun dɔ asgar-je dəji-é panè se Jeju lé oy mbɔr nɔ̀ wa?

45 Loki oo ta lə njèkun dɔ asgar-je lé, ɛ adi tarəbi Jojepi kadi ɔw un nin Jeju lé.

† 15:40 15:40 Luk 8:2,3

⁴⁶ Beḃa Jojepi ndogi takubi, or nin Jeju kagdəsi-ti, ɓir-é-né ə ilə-é be nin-ti, bole mbal-ti kí 'tol sigi. Ə nduburu ər kí boy ya uti-né ta-é.

⁴⁷ Mari kí Magdala kì Mari kí kɔ Jojesi d'oo lo kí d'ilə nin Jeju-ti.

16

Tɔsi ndəl kində lo tɛɛ lə Jeju

Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Jɔ 20:1-10

¹ Loki ndo taakoo lə jipi-je dəə lé, Mari kí Magdala, kì Salome rəm, ɓá Mari kí kɔ Jaki 'ndogi ubi-je kí ətɪ maji-maji kadi d'ow 'ndəm nin Jeju.

² Beḃa ndo Dimasi kí ndoge rati, kí kàdì ubə al ɓəy ya dɛ d'ow dɔɓadi-ti.

³ 'Dəji-nə 'panè: «Ná ɓá à nduburu ndəngrə ər kin kɪ rangi ta ɓadi-ti kadi-ji ɔn wa?»

⁴ Ngà loki d'un kəm-dé taá rəmə d'oo kí ndəngrə ər lé toki nduburu kilə rangi ngá.

⁵ Loki d'andi be nin-ti lé rəmə, d'oo basa káre kí ulə kubi kí ngal kí nda isi kɪ dɔ jikɔl. Loki d'oo-é lé, 'ɓəl nɔ.

⁶ Beḃa basa lé idə-dé panè: «'Bəli al, sɔi lé, Jeju kí Najareti-ti kí 'ɓə-é kagdəsi-ti lé ɓá sɔi 'sangi-é; ɛ tɔsi ndəl ində lo tɛɛ, adi goto nè; ooi, lo kí d'ilə-é-ti ɔn.

⁷ †ɔwi idəi njéndó né-je liə, ə idəi Piyər tɔ kí ɛ à ngəbi-si Galile-ti. Lo kin ɓá a kooi-é-ti, titi kí ɛ idə-si-né kete lé.»

† **16:7 16:7** Mat 26:32; Mar 14:28

⁸ Beba de 'bəl rəm, 'dadi rəm adi 'teɛ be nin-ti lé kí ngodi d'ay-na. Lo kadi 'pa ta-é d'adi dow goto kdotalə bəl ində meɛ-dé gangi.

Jeju ɔʝi rɔ-é Mari kí Magdala

Mat 28:9-10; Jɑ 20:11-18

⁹ [Jeju tɔsi ndəl ində lo teɛ kì ndɔ Dimasi kì ndoge rati. Ɛ tɔʝi rɔ-é Mari kí Magdala kí ndoki ɛ tubə ndil-je kí maji al siri dɔ-é-ti lé ya kete.

¹⁰ Mari ɔw ɔr poy-é adi njéndó né-je kí d'isi dan meɛkɔ-ti d'isi 'nɔ.

¹¹ Ngà loki idə-dé panè Jeju isi kəm, adi n'oo-é kì kəm-n'è ya kàrè, de d'oo ta liə ki ta kí tɔgrɔ-ti al.

Jeju tɔʝi rɔ-é njéndó né-je liə joo

Luk 24:13-35

¹² Go-ti, Jeju tɔʝi rɔ-é kì rɔ kí mbəl rɔ njéndó né-je-ti liə kí joo kí d'isi d'ɔw kì ngonbe-ti kí wale.

¹³ De 'təl 'ree d'or poy-é d'adi ndəgi-é-je, bè ya kàrè d'adi-dé meɛ-dé al.

Jeju tɔʝi rɔ-é njéndó né-je liə kí dɔgi gidi-é káre

Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jɑ 20:19-23; Knj 1:6-8

¹⁴ Go-ti, Jeju tɔʝi rɔ-é njéndó né-je liə kí dɔgi gidi-é káre kí d'isi ta nékuso-ti; ɛ kɔl sə-dé kɔ meɛngɑ kì meɛndə lə-dé kí ɔgi-dé kadi d'adi meɛ-dé de kí d'oo-é kí tɔsi ndəl ində lo teɛ.

¹⁵ †Ɛ idə-dé panè: «Ɔwi kì lo lay dɔnangi-ti nè, iləi mbɛ Poyta kí Maji lə-m adi dow-je lay.

¹⁶ Dow kí adi-m mee-é é 'rai-é batem lé à kaji; ngà dow kí adi mee-é al lé, ta kí gangi à kusi do-é-ti.

¹⁷ Nékɔji-je kí à toji kadi 'gə-né de kí d'adi-m mee-dé ban: D'a tubə ndil-je kí maji al kɛ ri-m, d'a pa ta kɛ ndɔ ta-je kí sigi,

¹⁸ d'a kuwə li-je kɛ ji-dé rəm, lé d'ay man kí né kí à tɔl dow tò-ti ya kàrè à ra sə-dé né al; d'a kində ji-dé do njémɔy-je-ti ə njémɔy-je d'a kingə lapiya.»

Jeju təl ɔw dɔrɔ-ti

Luk 24:50-53; Knj 1:9-11

¹⁹ †Go ta-je-ti kí 'Babe Jeju pa sə-dé lé, Lubə un-é ɔw siə dɔrɔ-ti adi isi do jikɔl-é-ti.

²⁰ Njéndó né-je d'ɔw d'ilə mbɛ Poyta kí Maji kɛ lo-je lay. 'Babe ra sə-dé kullə rəm, bá ra nékɔji-je nɔ ya dan-né go Poyta kí Maji kí de 'pa lé toji-né kadi to ta kí tɔgrɔ-ti.]*

† **16:19 16:19** Knj 1:9-11 * **16:20 16:20** Ta-je kí tò mbunə né-ti kinlé [...] goto mee mbete-je-ti kí dosay kí dan-ti-je kí 'ndangi kɛ ji-dé kɛ ta greki.

Mango
Mango: Ta lə Lubə Kunmindi kí Sigi (New
Testament)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mango

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 May 2025 from source
files dated 13 May 2025

96bdbd07-24d6-556c-9e7c-7269c72880cd